

SZÁJAS PÉTER
Ú R N A K

ama híres B. de Mánx Kereszt-
fiának, hadi, vadászat és úta-
zásbéli nevezetes és ritka ta-
pasztalásai 's történetei.

ORSZ. SZÉCHÉNYI
KÖNYV-
TÁR

Lahnhardt del. et fecit

SZÁJAS PÉTER

Ú R N A K

ama híres B. de Mánx Kereszt-
fiának, hadi, vadászat és utazásbéli
nevezetes és ritka tapasztalásai 's
történetei.

Német nyelvből véve.

PESTEN, és PO'SONYBAN,
FÜSKÚTI LANDERER ÖRÖKÖSEINEK
betüivel, és költségével.

1 8 1 7.

Wir haben gescheite Bücher genug, die nichts taugen, jetzt gar ein solches Narrenbuch, in welchem kein Wort wahr ist, und womit man nur die Zeit verdirbt! — Sie haben nicht ganz unrecht, meine Herren, aber auch nicht ganz recht.

Der Verfasser.

454
234262

A' fordító az Olvasábox.

Kedves Olvasó! Imé ismét egy múlatató könyv van kezeidben! (mert reménylem láttad már B. de Mánx, 's Schuszter Lipli történeteit) — ez is majd azoknak nyomokonn megy, sőt tám a' mi vitézünknek gonoszúl ki gondolt esetei, mind egyikét felljül haladják. Olvasdel kérlek türedelemmel — ha mindjárt az illetén darabokban nem legtöbb kedvet lelsz is — legalább ezen elő járó sorokat, mellyekben téged (a' könyvkiadók módja szerént) az egész munka mivoltáról akarlak rövidedenn tudósítani.

En ezen sokat látott, 's sokat tselekedett Vitéznek, vadásznak, 's útzónak törté-

téneteit *Német nyelvből, megkirettelve* fordítottam édes M. nyelvünkre, azért, hogy ezzel a' könnyebb vérü Demokritusoknak egy kis nevetést, a' Brunsvik 's Argirus olvasóinak mulatságot, a' de Manx kedvellőinek egy második tsuda vitézt, a' könyv nyomtató présnek pedig *talán* egy kis kapós munkát szerezzek — Bár melly igen esmerem is pedig ezen fordításra nekem ajánlott matériának tsekelységét: de tsak ugyan bő kezűnek fogom a' szerentsét erántam tartani, ha mind egyik tzélotat el találom érni. Szükségesnek véltem azonban itt e' következőket ki jelenteni:

1., A' fordítás nem egészszen az enyim, hanem tsak a' Levegői hajós történeténél kezdve.

2. Én a' Német eredeti munkát nem fordítottam le egészszen, rendről rendre, se szórol szóra; hanem a' jobban lehető megértés véget benne változásokat tettem, sok helyekenn (a' hol nagy hézag nélkül meg lehetett) jókora darabokat belöle által ugrottam,

tam, e' szembetünőbbeket keresgélvén ki. Ezt pedig azon tzielbol tselekedtem, hogy máskorra is maradjon valami, 's idővel osztán, ha ez a' darabotska kedvellökre talál, a' ki hagyattakat is utánna lehet, egy hasonló tsumótskába kötve repítüni. Ezt a' jegyzést nem azért teszem, mintha e' munkát valami nagy fontösságúnak állít-nám; hanem tsak az olyanokért, kik ezt (mert ez meg lehet) tám német nyelvonn sem restelték el olvasni.

3. Megvallom, hogy én ugyan igyekeztem magyarra érthetöképpen fordítüni: de valósaggal semmi kikeresett, válogatott szavakkal, tzifrakkal, semmi nagy erülködés-sel ezen fordításban nem éltem, a' fárad-ságos munkát meltöbb betsü materiához gondolván illendönek.

Még egy nagy bökkenö van elöttem, — ezt is el háritom, ha lehet! — Azt kérdhetné, ugyan is, valaki tölem: miképpen merészlek én ezen költeményes (nem akarván egy foggal többet mondani) könyvböl, a' könyv-nyom-

nyomtató présnek hasznot igérni? holott azok, a' kik tsak tudományt keresnek, a' kik minden darabban tsak a' dolgot nézik, 's fontolják, azok tám tsak két darabot sem szaggatnak el ebből az olvasással. — Felelet. Jól tudom én azt, és örülök rajta; de még ezzel nem akar vissza rettenni a' mi Vitézünk, mert azt mondja, hogy minden *dolgot 's tudományt* keresőknek ellenére is, az ő kereszt attyának B. de Mánxnak élete már 3 ízben nyomtatódott ki; míg azonban sok más tudományosabb 's fontosabb foglalatú könyvek, tsak egyszeri nyomtatás után is, esztendőkön kéntelének a' könyvesbolt pora alatt, a' feledékenység álmában merülve heverni. Sőt sok finomabb érzésekkel 's elmével írt, úgy mondott, Románok-Játékszíni darabok — 's poëtai írásoknak is többnyire ez a' sorsok. No pedig már ezek szépekis, múlattatók is. — De hogy a' Románok ellenségei meg ne ítéljenek, meg jegyzem, hogy én tsak az olyanokat javaslom ám, mellyek válogatott kertekből vétetnek, 's a' gyönyörködtetés mellett a'

szívet is formálják 's tanítanak is. Valóba sok Német 's Frantzia Román íróknál (mint Meissner, Cramer, Lafontaine, M. Genlis, d' Arnaud s' többek) sok szép erköltsi materiákat, hasznos ember — 's világ eszméretet, a' vétket szúrással orvosló szatirákat lelhetünk, ha szinte néhol egy kis rajoskodással keverve is. A' sok Ritter-Gespenster Geschichték ugyan, nem érdemlik az olvasást; de azomban én még sem mernék ellenek, kivált németül kikelni, mert úgy lehet látni, hogy az olvasó Kabinétokban ezek legmotskosabbak. A' vízbe ugrató sok románoktól, mint méregtől őrizkedni kell, de az okos móddal írottak, úgy vélem nem károsok, legalább a' már okosodni kezdő időkornak.

Mit mondjunk a' játék színi és poëtai arabokról? hiszem már ezek olly ékességei valamelly nyelvnek, hogy annak tökéletesedését, terjedését, tsinosodását a' História is ezektől méri. Mért nem kapóssak hát azok nálunk? keresse okát kinek hol

tet-

tetszik; én csak azt mondom, várjunk a' tökéletesebbítő időtől. Majd ha Magyar Játékszínek állíttatnak fel, 's a' köznép is meg izleli azokat; majd ha sok Pétzeliket, Csokonaikat, Gyöngyösiket, sok Kazintzikat, kis Faludykat, Berzsenyiket 's több illy szép Lelkeket ajándékoznak a' jó egek Nemzetünknek; és majd ha Hazánk illy fénylő tsillagi azokban is fel éllesztik nemzeti nyelvek eránt a' kedvet 's szeretetet, kik annak betsét, szépségét sőt hangját is az idegen nyelvek mellett elfelejtették: majd akkor fog az lenni, hogy valamint most az olvasni szerető Német (sokszor még a' Műhely mellett is) könyv nélkül tudja Schillerje, Bürgerje, Kleistja, Schneiderje, Klopstokja s' a' t. verseit; a' nevendék leánykák 's gyermekek édesdedenn tanulatják azokat: akkor a' Magyar is hasonlót fog tselekedni valóban ékesenn író Poëtaival, de kiket még most (az idegen írók árnyékában) nem esmer. Illy tsekély könyvetske előtt a' méjjebb tudományos munkákról szólni nem akarok, mellyek nyelvünkön

nem-

nem leg nagyobb bőséggel találtnak, 's mellyeknek szaporodásokat tám a' Könyvnyomtatásbeli nehézségek főképpen hátráltatják, ezeket pedig mi okozza? nem nehéz kitalálni.

Még egy kérdésre felelek, melly ez: miért kapóssak hát az ilyen fillentésekkel, 's hestoriákkal tellyes könyvetskék? — 's miért szeretik ezeket a' könyvnyomtatók legjobban? — Azért, mert a' hat napi munka terhe alatt megfáradt — mélylyenn beható itélettel nem igen bíró, — szép litteraturai izlést nem igen kereső — 's leg feljebb is tsak olvasni tudó mezei ember, 's a' majorság és konyha körül sürgölődő eleven vérü falusi fehér nép, az innep napi nyugvó órák töltésére, 's a' téli fekete napok 's hosszú estvék unalmainak el üzésére, inkább vesz kezébe Brunszvikot, Florentinát, Liplit, de Mánxot, mint más, [az ö Megfogásán fellyül lévő irókat; mivel amazokonk nevét, bámúl; ezeket pedig nem érti, nem is értheti. Mivel pedig ezen serege

az olvasóknak, mellyet még tsak illy irások tejével kell taplálni, hihető a' nagyobb részt teszi: tehát nem-is tzelom nekem ezen nevetést indító nyomtatványok ellen komor vérrel kikelni; hanem tsak azt óhajtanám buzgónn, hogy ne tsupánn a' ponyvás könyvboltokban találtatható költeményes *Istóriák* volnának kapóssak; hanem a' magokbann derekabb dolgokat foglaló Könyvek is kelnének el. Hogy így azoknak kinyomtatásoktól a' Könyvnyomtató ne félne, mert az illy félelem által sok jó igyekezet, melly maga szárnyain a' köz égre ki nem repülhet, kéntelen felhagyni szándékával.

De már sokat is beszélt, — illő tehát hogy el halgasson, és teneked igen tisztelt Olvasó! ezen vitéz tetteinek olvasásához igen nagy kedvet (rem, qua caret ipse) Kívánjon, mellyet meg is tesz

a' Fordító.

Az Iró előszava.

Londonból utazván egykor Közönséges Postán Varsóba Lengyel országfelé, 's egy Vendég fogadó előtt a' Posta kotsis étetni meg állapotván, én is hogy az idő jobban teljen, egy findsa Kávéra 's Pipa dohányra a' Vendégházba bementem. A' több jelenlévő idegenek között láték egy nagy tekintű, derék termetű, 's jól öltözködött embert, egy findsa kávénál pipázgatni. Mint az útasok között szokás hamar beszédbe elegyedtünk, 's megesmerkedtünk egymással. Ő, a' mint beszédje elején mondá, Keresztfia vólt a' Dántzigba meghalálozott, 's ritka történeteiről mindenfelé még M. Országonn is 1804-től fogva elhiresedett B. de Mánx-

Mánxnak: Gondoltam mindjárt, hogy illy nevezetes és ritka embernek keresztfia lévén, ő is annak példája szerént igyekezett életét tölteni; de maga is mondta, hogy az ő tapasztalásai, 's történetei, ha nem fényesebbek is, de valósággal nem kisebbek, 's tsekélyebbek, mint B. de Mánxéi. — Én kértem ötet, (minthogy de Mánxot tetteiről én is esmertem) hogy élete történeteiből némelly nevezetesebb darabokat, míg a' dohányunk ki égne, méltóztatna előbeszélni. Ezt Groszmaul (így hívtak e' Nevezetes embert, — melly név megmagyarosítva annyit tesz, mint Szájás — vagy Nagyszájú) egész készséggel meg is tselekedte. El kezdvén beszédjét, én jegyző könyvemet elővettem, 's szavait abba, a' mint lehetett, szorgalmatos pontossággal feljegyeztem. Mondhatom valóba, hogy a' nekem előbeszélt történetei, nem tsak derekak, hanem valósággal hitelt felljül múlóok. — — Varsóba érkezvén ott ezen tölem feljegyzett történeteket egynehány barátimmal közlöttem, kiktől azután nem maradhat-

hattam, hogy tsak adjam ki azokat. Megtselekedtem hát, reménylven, hogy De Mánx meg érdemli azt, hogy az ő keresztfia tettei is a' feledékenységtől megmentessenek; és hogy az ő neve, ezen könyvetskémnek is már elég kedvellöket fog szerezni. —

Beszédjét az említett Szájas Péter Úr, a' ki *Katona, Vadász 's útazo* völt, (még pedig mindegyik szerfelett való) e' kép kezdette.

Szájas Péternek

nevezetes Utazása 's tapasztalásai.

§. 1. *A' Török háborúbann tapasztalt és szemmel látott történetek.*

A' Török háborúbann valék én Adjutánsa egynek a' mi leg nagyobb Generálissaink közzül, és vala alkalmatosságom olyan dolgokat látni, a' mellyek olyan embernek, a' ki még a' világbann tapasztalatlan, hitelt felyül muloknak látattnak, azomban pedig mind igazak. Egyszer kvártélybann valék Temesváron, és ott következő tsudálatos történet adta elő magát. Kaptunk t. i. friss köz kenyeret, a' melly tsaképpen akkor sült, és kívül a' haja igen kemény 's vastag vólt. Egy Rekruta a' Vasas Regimentből, a' ki katonasága előtt Drót húzó legény volt, minthogy Strázsára vólt parantsolva, és már a' melyvasát is fel tsatól-

tolta, igen éhes léven, akart Fölöstökö-
re, egy keveset falatozni; ki vesz egy ke-
nyeret, és megy vele az ott folyó partyára,
néki veti a' hátát egy fűz fának, fogja a'
kenyeret a' meljéhez; veszi elő a' kését,
hogy azt ketté vágja. A' vastag héja miatt,
kétzer, háromszor egész erejéből hujába
próbálja, negyedszer öszve szedvén minden
erejét egyszerre a' kenyeret, mely vasát,
mágot és a' iát ketté vágja, úgy, hogy a'
felső fele a' testének a' fával egygyütt a'
folyóba esett és tovább úszott; bizonyosan
belé is fult volna, minthogy a' viz mély
és sebes vólt, de szerentsére meg kapta a'
mellette uszó fát és remegve reá kapaszkod-
ván, egész erejéből segítségért kiáltott.

Az el-maradott alsó fele pedig a' Re-
krútának, szaladt a' mint tsak tudott a'
part mentébe, hogy a' másik felét meg
szabadítsa, de lehetetlen vólt; utolyára a'
felső fele testének egy malomnál a' viz
foyonál meg akadt, a' hová egy lazatz fogó
vólt meg vetve. Tudni való, hogy ezek a'
halak a' viz fogó felett a' viz ellenébe
szoknak ugrani, az alsó fele pedig már
egészen addig jutott, és meg áll a' viz fogó
alatt, egy ki homok torláson, és várakazott
a' lefele zuhanó felső felére, a' melly még
mindég szánakozásra méltó módon kiáltott.

Egy-

Egyszer egy nagy lazatz a' víz fogóra fel felé ugrik egyenesen a' vasas katonának 's ennek mely vasában meg ütödvén hirtelen vissza ugrott. Ez a' fél Katona se vólt rest, meg kapja a' farkát és így véle egygyütt a' víz fogón által ugrott. Minek előtte a' másik feléhez ért vólna, már a' hal elfáradt, de az én emberem a' késével, a' melyet még mindég a' kezében tartott, szürkálta, a' melly által a' hal minden erejét öszve vévén, egy egy kitsit meg szünve mint egy barázda billegető éppen a' másik feléhez el-jutott. Mihelyt a' Katona éppen az alsó fele felettlátta magát, neki ereszté a' halat, és reá esett egyenes lineában az alsó részére, úgy, hogy ez meg ijedvén, vele egygyütt úgy neki eredt a' futásnak, hogy minden kétség kívül le [esett vólna, ha tsak mind a' két kezével a' nadrág sebben meg nem kapaszkodott vólna.

Ezen sebes futás miatt való néki hevülés által a' bélek és az erek ismét egygyé lettek és tökéletesen helyre állott az egész ember; és estve felé haza tért a' maga Svadronjához épségbenn és egészségbenn.

Jelentette magát a' Strása mesternél és elő beszélte az egész történetet, de senki sem akart neki hinni. Az tartották felöle, hogy el akart szökni, de minthogy semmi felé

felé el nem illanthatott, ismét vissza tért. Fogságba tetetett, és minthogy ravasz fátynak gondolták egy magas toronyba zárták 's ott várakozott szententíájára. Mint-hogy pedig éppen háború idején és az ellenségnek ilyen közel létében akart el szökni, az ő pajtási el hitették véle, hogy ő minden bizonyal vagy golyobist, vagy egy szál istrángot kap, és a' szél fogja öszve verni a' bokáit. E' neki nagy szeget ütött a' fejébe, örömet meg szabadította volna magát, de hogy hogy? a' Torony magas volt, le nem ugorhatott, se kötele, se más eszköze nem volt a' minn le ereszkedhetett volna. Szerentséjére egyszer eszébe jutott, hogy ő Drót húzó legény volt, és hogy a' melyén van még a' melyvas. Egyszeribe le tsatolya a' melyéről, fogja az egyik végét a' lába Közé, a' másikat pedig a' fogai-val meg tsípi és egy hosszú Drottá húza, a' mellyen ő kedvére az ablakból le ereszkedett és így magát most az egyszer meg mentette a' hirtelen haláltól.

De alig hogy túl a' határon tehette magát, midőn éppen már bátorságban gondolta magát egy tsoport határ őrző Horvátoknak a' kezébe került, és a' Regimentjének által adatott. Hirtelen törvényt tartottak és neki fel kellett vala akasztatni.

Mikor már éppen az igazság fája alatt állana, kér még magának egy Pohár bort. Tudni való hogy a' kárhoztatottól egy ilyen kérést életének utolsó szempillantásai-
ban nem szoktak meg tagadni. Adának neki egy palatzk bort és egy poharat. Tölte magának és ki iszsa a' Regimentje' egészségé-
ért, erre be tsúsz az üres pohárba, és veté azt a' nézők közze a' kik között ő el tűnt, és ettől a' szempillantástól fogva soha senki tsak leg kissebbet is ő róla nem tudhatott; jóllehet ötöt a' Regiment minden Tudosításokban edicaliter citáltatta.

§. 2., *A' Kémlélődés.*

Harmad nap múlva ezen történet után kemény hartzunk lett a' Törökökkel. Minékünk igen rossz és éppen nem bátorságos fekvésünk vólt, úgy hogy ha ott maradtunk vólna, nem tsak könnyen körülvetetődhattunk volna, hanem még az eleségnek utánnunk való szállítatásától is könnyen elzárodhattunk vólna. A. Törökök velünk által ellenbe állottak, és nem vólt egyebet mit tennünk, hanem hogy őket helyyeiktől elhajtsuk. Meg-határozódott, hogy még azon éjtszaka meg-támadjuk, és éppen ma-
gam-

gamnak kellett a' rendelést az indulásra és a' támadásra meg tennem.

Mint hogy pedig mi azoknak igazi erejét és fekvését nem tudtuk, szükséges volt, azt meg kémlelés által ki tapogatni. Erre két osztály könnyü lovasság rendeltetett ezen meg-hagyással, hogy minden leg-kisobb lárma nélkül és a' mint tsak lehet, titkon járjunk. A' vezére ezen tsapatnak a' meg-hagyást felettébb való okossággal véghez is vitte. Mint hogy tudni való, hogy a' lovak, kivált ha más lovakat vesznek észre, nyeríteni szoknak, és az által jövéseket el árulják, olly eszközt vett fel, a' melly miatt az el árulás lehetetlen velt. Válogatott t. i. mind kantzákat, és ezeknek közzül egyiknek, az egész fejét a' másiknak kotsisra vigyorgójába dugatta, 's így kellett nekik egy leneában egyiknek a' másik után menni, az elsőn ölt maga a' vezér és ennek a' fejét a' kard hüveljébe dugta. Így jutott el-észre vehetetlenül az ellenség fekvéséhez, a' hol minden Törökök mély álomban voltak. Örömet meg-támadta volna őket, de mint hogy a' gyalogság nyomba nem követhette a' lovasokat, semmi gyalogsága nem lévén, éppen már vissza akarta magát húzni, midön valami jutott eszébe.

Tudta tudnillik, hogy az elő kelő Törökök igen hosszú tsalmát hordoznak, ezeket egy rakásra hordatta és az osztály szabójával mind egy hosszába öszve varrat-ta, és mivel az egész tábor fákkal vólt körül véve, azzal az egész Tábort a' fák tövétől fogva a' tetejéig körül kötette, és így ment osztán tovább, hogy hírt vigyen. De szerentsétlenségére el-tévesztette az útat, és egy igen sebes folyó vízhez ment, a' hol éppen a' gyalogságára reá talált a' mely hasonlóképpen el-tévedt Hirtelen lárma lett. Egy tsapas Tatár közelgetett felé-jek és nem vólt egyéb hátra, hanem, hogy a' vízen által tegyék magokat. A' lovasság ezt könnyen meg tehette vólna, de bezzeg mi lett vólna a' szegény gyalogságból, ha ott az ellenség szájában hagyódott vól-na, vagy mind a' vízbe hányodtak vól-na, vagy mind egy lábíg le-vágattattak vól-na. Itt vólt szükséges, a' jó tanáts és a' sietség. Már az al-tisztek fel akarták magokat adni. De a' Vezér öszve káromolta őket minden félelmekkel egygyütt 's hirtelen segítséget talált. A' lovakat azon hosszú sorral a' mint egy másban dugva vóltak, az vízbe belé áléttatja, és az egyik végső lovat túl, a' másikat pedig innét a' vízen egy fához erősen meg-köttette, a' rajtok ülő lovasság-nak

nak parantsolta, hogy kiki hajtja meg a hátát, és így egész kész hídat formálván a gyalogságnak parantsolatott ad, hogy mennyen által, a mely amazoknak hátán com mode által is ment, és utolyára mindnyájan túl vóltanak a' vízen.

Vólt a' gyalogsággal egy bomba hányó és hat közönséges ágyu, ezek is [a' patantyus tisztnek eszes találmánya által szerentsésen által tevődtek a' vízen. Ő t. i. mind egyiket keményen meg-töltötte és mind egyiknek a' szájába egy vas rudat tett, melly keményen a' földbe vólt verve, és így el-sütötte. Ekkor a' helyett, hogy golyobis lövetetett vólna ki, mindegyik a' rúdtól a' vízen úgy által vetődött, hogy a' tulsó parton rendben állottak újra, arra az esetre, hogy ha az ellenség által menni, és az által menteket üldözni akarná, meg lehetne akadályoztatni. De a' bomba-hányó ágyúhoz semmi rud sem maradt, annak tehát ott kellett maradni, és az egész sereg szerentséjének oka vólt, a' mennyiben az az ellenségnek figyelmetességét magára vonta, és a' felől, hogy ott közel ellenség vólna, minden gyanút el távoztatott.

Egy áts t. i. a' kinek a' tarisznyája elszakadt vólt, egy kitsit hátra maradott. és el-találván késni, már későn ért a' par-

tra

tra 's a' többekkel által nem mehetett. Felvált kötve az ő nagy börkötője, és mivel már a' többi után nem mehetett, le-ül nagy szomorúan a' bomba-hányóra, a' fejszéjébe dugta és ott várta halálát. Mihelyt a' Tatórok oda értek ötet egy szeriben fel-isakarták kontzolni, és egy a' tarisznyáján halálos sebet is ejtett; hirtelen meg látják a' bomba hányó ágyút. Rettentő hangon, úgy hogy egy szerre a' szélyel vágatott tarisznyából egy pár kaptza vólt, kérdezte egy tiszt: Ki vagy te? és mitsoda bomba hányó ágyú ez? Az áts kávésnak adta ki magát, és azt mondotta, hogy az az ő kávé törő eszköze.

No tsak hamar mondák a' többiek, tsinály nekünk kávét, már ma mi meszszeről lovaglunk minden Fölöstököm nélkül, és nagy appetitusunk van hozzá. Az áts erre azt mondja, hogy bíz az övé már el-fogyott; azok ígérték, hogy majd hoznak neki, és így tovább nyargaltak. Mentekben ugyan tsak veszik észre, hogy valami láng vagy villámlás támad, és füst megy fel felé, melly ágyúkból jö, és hogy a' golyobisok közülök sokat el is buktatnak, de semmit sem hallanak, mivel azok az ágyúk, a' mellyek egynekány napok ólta menésben és lövöldözésben nagyon neki hévültek,

most

most az éjtzakai hidegben benem takarva lévén igen-meg fáztak és ettől náthát kaptak, olyyakká lettek, hogy ha az ember el sütötte semmi hangot se adtak.

§. 3. *Egy Főfő Ütközet a' Törökökkel.*

Mihelyt a' tsapatunk be rukkolt és meg vitte a' hírt, az egész ármáda útnak indult, hogy a' Törököket meg támadja, és még azon éjtzaka azoknak ármádája felé ment, a' hová napfelköltkor el-is ért, és hadi rendben állott. Ezek hasonlóképpen éppen azon reggel akartak ellenünk ki szállani, de hogy orrokat a' sátorból ki ütötték, azon turbányokból készült fejer kerítést megtekintvén, azt gondolták, hogy hó esett és újjra bé húzták magokat a' pakrótz alá, 's ez által időt engedtek nekünk arra, hogy mi őket meg támadjuk.

Minékünk vólt egy ki mondhatatlan nagy trombitánk, a' melly, hogy mely nagy lett légyen, tsak abból kiki gondolhatja, hogy húsz tevék kívántattak tsak a' fúvokájának vivésére, e' vólt egy régen nyert préda Tamerlán Tsászártól. Most tehát egygyütt minden trombitásai a' lovasságnak elő állottak 's ezeken kívül vólt 200 segítő tzigányunk is; mind ezek egyszerre fújták

az attakot ezen a' trombitán. Lehet gondolni, hogy erre mint meg-rettentek a' Törökök. Azt hitték tökéletesen mind, hogy az a' nagy profétának néki mérgesedett jelentő szava; még is jelt adtak a' talpra kelésre, és a' Spáhik ugráltak fel a' lovaikra, és éppen akartanak bennünket meg támadni, de hogy a' lovak meg látták a' fejez kerítést, mind vissza ugráltak és semmi módon nem lehetett őket előre verni.

Ekkor a' Nagy Vezér mind addig forgattatta a' Muhamed zászlóját, és olly nagy erővel, hogy abból ollyan nagy forgó szél támadt, a' melly a' földet annyira mozgatta, hogy a' tenger módjára rettentően habzott és az egész lovasságot a' turbányokba hempelygette a' mellyekben osztán úgy fűgöttek mint a' fűrjek a' hálóban, a' Horvátok által kellett ki szabaditódniok, a' kik osztán minden kémelét nélkül le nyakazták. A' gyalogságot, minthogy ez alatt a' föld kunyhokban maradt, ez a' forgó szél nem kapkodhatta el. Most hat fegyverre kapott, még pedig ugyan jó rendben hármassorban. Ez nekem veszedelmesnek látszott; és ezen való tünődésemet jelentém a' Vezérnek. Ejj mondá ő, hát már nem tud, Adjutáns Úr, ez ellen semmit tenni.

Ezt

Ezt alig mondhatta - ki, sarkantyúba kapom a' lovat és vágatok egy szárnya felé. Pits! pats! pits! mindenik sorba ugyan tsak jól pofon kapám az szélső legényt; hát mintha tsak papirosból lettek volna, mind az egész három sor a' földre terült mert egyik a' masikat mind fejbe tsapta, és úgy találták egymást vakszemen, hogy mindnyájon egyszerre haltanak meg, és alig, hogy itt amott egy vagy kettő mozgott. A' pattantyúsoknak az ágyújuk gyújtó lyukaira mindjárt a' rémülésnek elején a' mi Katonánénk és Markotanyos asszonyaink öntöttek tele boros és seres palatzkokat, hogy réánk netüzelhessenek, és így vált el a' mi győzedelmünk.

§. 4. A' tábori Asszonyok versengése.

Az eleség és a' préda a' mellyet mi itt kaptunk, leirhatatlan volt. A többek között találtunk fellettebb nagy Svajtzer és Hollandus sajtokat. Bámulással néztük azoknak rendkívül való nagyságokat, mert mind-egyik lehetett 40,000 mázsányi nehézség felé. Olyan magasak voltak, hogy ha az ember az felső lapjára akart menni, körülkatskaringos gráditsot kellett vágni. Mikor végre fel értünk, látánk rajta egy
kész

kész gráditsot, melly a' belsejébe ment be. Én, a' Regiment' Papja, a' Tömlöztartó és a' Trombitás, négyen tsak megyünk fel felé, és tsak el-hülünk bele, hogy mitsoda egészszen sajttal ellenkező szag és gőz üti meg az orainkat; végre látunk egynehány ajtokat, és hirtelen keresztül megy mellettünk egy inas egy tereh puntsal. Ennek-utánna eredünk, egy nagy ki világositott Szobáig, a' hol mi egy rakás Asszonyra találánk, a' kik egy más közt ugyan tsak kemény és valósággal véresviadalt kezdtek. Egy nagy Georgiai Asszony úgy vág a' falhoz egy persiait, hogy az egyszerre a' sajtba merült és tsak egy kitsiny hézakót hagyott maga után; a' szomszédja meg akarta ötöt tartóztatni, de az is meg kapja a' fejét, és nyakával, egygyütt azt a' vállától el-szakasztván, be dugja vele azt az elébb esett lyukat, mintha éppen egy üveg dugó lett volna az a' fej. Ekkor neki esnek két Tzirkassziai Dámák meg-kapják a' kontyánál fogva és mind addig rázzák, még az a' bőréből ki esvén az asztal alá nem esett, hanem innét elő jövéen, ki szakítja a' közelebb valónak a' lábát, fel ugrik vele az asztalra, és mint egy buzogánnyal úgy tsapkod maga körül ide 's tova vele, még nagyobb vakmerőségre is vete-

me-

medett volna, ha egy leveses tálba nem esett, és belé nem fúlt volna. Éppen utolyára egy Numidiai asszony meg kap egy Asiai Dámát és kezét a' testén egészen keresztül ütven, meg kapja a' Trombitásnál lévő trombitát, 's azt az Asszony testén keresztül rántja, melly is az asszonynak tüdejébe akadván, ott maradt.

Mint hogy pedig az asszony még meg nem halt, de tsak erősen hörgött, olly szépen fujta a' Trombitát, és olly fel-vitte a' hangot, hogy magának a' Trombitásnak meg kellett vallani, hogy még soha életében olly remek trombitálást nem hallott. A' trombita hangjára minden, valami tsak a' házban volt, tántzolni kezdett. A' tömlőtartó fogja a' nagy Sultánnak a' kedvesé és jár vele egy furtsa Menuetet. A' trombitás ugyan azt kezdé azzal az egy tumbúval. A' meg nyúzott vad Georgiai Asszony is életre jött, és elő-tántzol a' leveses tálból, a' mellyben káposzta lév volt, mellytől ő ismét újj és gyenge bőrt kapott. Egyszeriben ki kéri tölem, had lehessen az a' szerentséje, hogy velem egygyet tántzoljon, még pedig egy bétsi serházakban járnai szokott tántzot, és úgy meg forgatta magát egy champaniai borral tele üvegnek a' dugóján, hogy én nem gyöztem eléggé

há-

bámúlni. A' tábori pap pedig annyira megbotránkozott ezen a' látáson, hogy egyszeriben parantsolta a' tömlőtzt tartónak hogy ezeket a' Dámákat ki korbátsolja (a' kik pedig a' Nagy Vezérnek tábori asszonyai voltak). De a' szegény tömlőtztartónak éppen rosszúl volt a' dolga. A' kedvese meg-engedte neki, hogy meg tsókolja, ő pedig azt olly erősen meg tsókolta és olly erősen szívta magába lehelletét, hogy neki egy alsó záp foga olly hosszúra és vastagra ki nyúlt, mint egy leg-nagyobb Elefántfog, a' mellyen már most tsak fügött, és el sem szabadúlhatott, még egy lába alá tétetett Rakéta által a' sajtból ki nem vetetett, és az alsó Strázsaig nem vitetett, a' hol egy tsomó szénára az ijedség miatt félholtan le feküdt. Térjünk vissza a' sajtra. Nagyobb szerentsétlenségünkre egy oldal felé való helyből elő termettek 20 szerentsenyek és bennünket éppen meg-akarának támadni. No szakapja a' Trombitás a' trombitáját, parantsolom neki, hogy fujjon felzendülésre jelt, de hogy a' pofáját fel fújta, az széllyel szakadt és széllyel vetette az egész sajtott. A' rablányok repültek széllyel a' levegőbe, ki ki a' hazájába, a' szerentsenyek is, a' kiknek a' bőrét a' sajt égeszzen fejérré tette, szerentsésen-meg szabadúltak onnét;

onnét; minthogy pedig az ő hazájokban többé nem szeretsenyeknek, hanem tettett keresztyéneknek tartották őket, ismét vissza jöttek, és nálunk szolgálathba állottak. Mi is a' mi feleinkhez vissza hajítottunk, és a' hogy a' mi történetünket el beszéltük, senki semakart neki hitelt adni.

S. 5. Egy oly vadászat, mellyben egy tehenet a' fárol löttünk.

A' török Ármada ugyan tsak meg vertettvén, mi előre nyomúltunk, hanem semmi enni valót se kaptunk; a' Torökök előlünk minden eleséget el-dugtak, a' marhákat pedig az erdőkbe hajtották; de hogy ott meg ne találhassuk, mind az ökröket, mind a' teheneket, még a' fijasokat is, a' fákra fel köttötték, borjastól egygyütt; és mindeniknek egy kötet szénát, és egy tök hajban vizet akasztottak nyakokba. Egykor megyek én a' Vadász kotsimon egy emberemmel vadászni. Sokáig jártunk, keltünk, de leg kissebb vadat se találtunk. Minthogy pedig semmi vadász kutya nem vólt velem, mondom az én emberemnek, hogy menyen el-előre és verne fel előttem. Egy kis idő múlva kiáltást hallok, Ullala-

he-

he-he; de a' melly ismét hirtelen el-múlt, és semmi hangot többet nem halhattam.

A' hévség azon a' napon felette nagy volt, úgy hogy a' hajam a' forróságban elolvadt, és a' kalapom úgy meg puhult, hogy azután, mint haszonvehetlent el kellett vetnem, Le ülék egy köre hogy az emberemet meg várjam, egyszer tsak azon veszem észre, hogy már a' pusztá földön ülök, mert a' kö is el olvadt alattam a' nagy hévségben. Ezen meg boszorkodom, fel úgrok, kiáltom egész erőmből az emberemet, de még magam sem halottam a' magam szavát, a' hévség egyszeriben széllyel olvasztotta a' hangot, mihelyt a' számon ki jött. Akarék valami árnyékra állani, de még soká kellett az árnyéket keresnem, sehol sem lehetett árnyéket kapni, mert azt is mind el-olvasztotta a' nap. Keresek egy patakot, hogy magamat meg-frissitsem, de tsak az üres árkát találtam az víznek. Egy darabig ott állottam búsulva 's fel tettem magamban, hogy az estvét megvárom, azomban a' rekkenő meleg miatt semmit sem tehettem. Hogy magamat a' nap sugárai előtt el rejtsem, kapok ásó helyett egy ezüst garast, és azzal egy, két minúta alatt olly nagy lyukat ástam, a' földbe,

földbe, hogy tetőtől fogva talpig belé állhattam és így egy kevéssé meg frissültem.

Mihelyt a' nap le ment, ki bujtam belőle, és kerestem az én emberemet mindenfelé, de meg nem találtam, és már éppen azt kezdtem hinni, hogy-el szökött; azonban egy egészen zöld pástétom az szemembe tűnt, olly nagy, hogy ha az én egész kompániám a' kezét ki terjesztette volna is, még sem ölelhette volna körül; ollyan tzipra vólt, mintha réz formában sütetett volna, és fellyül rajta vólt egy szép nagy tsiperke gomba. Azt én közelebbről akartam meg-nézni, és mivel a' pástétom igen kemény vólt, fel hágok réa, és vadász késsimmel 300 vágásra fel szeltem. Először nem tudtam, mi hasznát vegyem, utollyára ollyan gondolat ötlött az eszembe, hogy, mivel már most semmi kalapom se vólt, magamnak egy vadász sipkás kerekítsek belőle.

Alig hogy készen vóltam a' sipkéval és le szálék, látom egyenesen felette az ágok közt, hogy egy zöld harkály mozog. Fel lövök, és tsak gondólja az ember, egy ökor, leg alább 80 mázsányi nehézségü le esik és széllyel öti a' pastétomot, a' melly bizonyosan annak az álso fele maradványából lett, és egyszersmind széllyel üti az én ember-

rem-

remnek, a' ki abba el merült és most már nagy nehezen ki mászkált, a' patrontaskáját. Az ökör hirtelen fel ugrik, és le sötött fõvel egyenesen nekem szalad, én se sokat tzeremoniáztam, meg-kapom a' szarvát és a' hátamra fel vetvén szaladtam vele a' vadász kotsemhozi, és arra fel pakolván, a' Táborba vele vissza felé mentem, a' melly oda két jó mérföld volt, de az út elég egyenes volt. Mikor egy falun mentünk keresztül, ki jön egy komondor és ugatta az én lovaimat, ezek meg-ugrottak és futásnak eredtek, és a' kotsimat, minthogy jól meg volt kenve úgy meg lóditották, hogy egy egész órával hamarébb haza ért, mint a' lovak és még lovább is szaladt volna, hanem ha egy Strása a' Bagnétját elébe vetette volna, és meg álitotta volna. Még tsudálatosabb volt az, hogy, mivel már estve volt, az uttsza pedig mindenütt nagy lámpásokkal meg volt rakva, a' lovak azt gondolván, hogy mind egyik ágasnál kotsi van, fukostak ide 's tova egyiktõl a' másikhoz. — Haza érvén, mi az én sapkamát, melly a' lámpások világa miatt megsült egész betsülettel és leg-jobb étel helyet fel vatsoráltuk, és még a' Generálisnak is, a' ki velünk egygyütt evett belõle, igen feletébb jól esett. Az ökrõt ki osztottuk,

de mi egy ökör olly sok embernek. Azt gondoltuk, és nem is ok nélkül, hogy ez az ökör nem egyedül maga lehetett; más nap tehát egész tsapattal mentem ki oda, hogy az erdőt jól fel fürkészzük, de ki hinné? azon az éjtzakán az egész erdő tsendesen onnét el tsúszott és tsak egyetlen egy fát sem lehetett többé találni.

§. 6. *Tsudálkozásra méltó birmondó.*

A' nyert ütközet után el-készítetett a' relátio, és azt kellett egy kurirnak 250 mértföldnyire a' fő városba meg-vinni. Én magam, a' ki mint gyors ember, jó lovagló és könnyü kotsis mindenek előtt esmeretes voltam, valék az a' szerentsés halandó, a' kire az a' sors esett. Ugyan tsak reám bízzák, hogy a' mint tsak lehet siessek. Én törtem a' fejemet, hogy vihetném ezt menél hamarébb véghez. Hat napi időt adtak nékem arra, én pedig hogy azzal-is érde-
met tegyek, akartam sokkal elébb el-végezni. A' kotsin való menésben, gondoltam, hogy úgy van a' dolog, ha kerék, vagy tengely törik, marad az ember, a' lovaglásban még rosszabb, hogy nem soká szolgál egy ló, és még némely ló vissza felé is megy az emberrel, és majd ki-rázza

az ember lelkét. Egygyet, kéttöt szippan-
tok a' tobákomból, és újjomat az óromra
tészem.

Hát egyszerre találtam a' mi kellett.
Volt t. i. az istálóban 13 jó lovam. Most
hát én egy hosszú rúdat, haltsontból fa-
ragtatok, és egymás után sorba álitván lo-
vaimat hosszába, mindegyiknek a' nyerge
alá le-foglalom, a' leg-első lovamnak a' két
első lábát, az utolsónak pedig a' két há-
tulsó lábát szabadon hagyván, a' többek-
nek minden lábaikat jól keményen szíjjak-
kal fel-kötöttem, 's veszek egy hosszú o-
stort a' kezembe, melly mindegyik lovat
el-érte, fel-ülök a' középsőre, egyet pat-
tantok és kezdek vágattni 's olly sebesen
nyargalok, hogy a' levegőt is bajos vólt
szívnom és a' sebes szél a' szememet az od-
vából vette vólna ki, ha a' háló sipkám
hevenyébe rá nem húztam vólna. A' völ-
gyes és görbe úton én természet szerint
nem mehettem, mivel a' lovaim hosszún
nyultak, de nékem erre nem is vólt szük-
ségem, mert semími útat nem tartotam,
hanem tsak a' szerint a' kompasz szerint
igazítottam magamat, a' mellyet a' nyereg
kápához kötöttem, én minden hegyen ke-
resztül nyargaltam, még a' Tisza se tar-
tótathatott-meg Szólnoknál. Ennek éppen

a' közepén vólt egy homok torlás. Egy kis durrantással lovaimat meg-ugrattam és két ugrással már rajta vóltam, de az a' pattanásom olly hathatós vólt, hogy egy régi magas torony melly a' parton állott, a' hangjára a' vízbe le dült, a' mellytől a' sok halak annyira meg-ijedtek, hogy megdöglöttek, és dögölve fellyebb alább úszkoráltak.

Mikor az én két lovamnak a' lábai elfáradtak, le-vettem őket a' rúdvégéről, középre tettem, és újra a' két végről elsőnek lábát eresztettem-le és így minden fertály órában pihent paripáim vóltak. A' mellyből könnyü általlátni, melly kibeszéhetetlen gyorsasággal tettem az útat. Mikor az utolsó pósta Státiora jutottam, tudakoztam azok után a' 30 Postalegények után, a' kiknek velem bé kellett lovagolni. A' Póstamester mentette magát, hogy ő az én jöve telemről semmit sem tudott, és semi rendelést nem tehetett vólna; Pósta sípja vólt egész ládával, de tsak egy pósta legénye volt oda haza, a' kinek éppen a' leveleket kellett tovább vinni. Tsak ide a' pósta sípokkal, kiáltak tele torokkal. Hirtelen fel-kapok harmintz darabokat, és mind egyik lovamnak az orra lyukába kettőt kettőt s magamnak is kettőt az orrom

lyukába, és olly rettenetesen fújtuk, hogy a' sípok mind ki-egyenesedtek és trombitáká lettek, a' mellyek még ma is a' tanáts háznál tartattnak Simeringben örök emlékezet' okáért.

Az én meg-indulásomkor egy kilentz réfnyi hosszúságú pípámat Basa dohánnyal meg-töltöttem, melly az első ló fejéig ért, és még égett, mikor a' határszélhez értem. Én az útamát innét egy óránál hamarébb el-végeztem, de a' lovaim annyira izzadtak, hogy egy kis korig, míg a' fő piatzon állottam ott egy meg-lehetős tó lett, a' mellybe, mivel szint olly hirtelen nád is nőtt, vad kátsák es vad lúdak is jöttek, minthogy pedig itt a' város közepén lönöm nem lehetett, egynehányat a' pípaszárommal agyon ütöttem és osztán a' vendég fő-gadóban magamnak meg-sütöttem. A' mint tsak lehetett, én az evéssel siettem, de allig hörpenthettem 16 ittze bort és allig falatkoztam - fel tizenegy kátsát és allig húzhattam a' vellámra ugyan annyi vízi tyúkokat, hogy azokat onnét sorban a' fogammal le - húzogassam, már kaptam a' parantsolatot, hogy a' mint tsak lehet, sebesen vissza mennek, és ott a' regimentnél várhatom jutalmaztatásomat. Én tehát minden tanakodas nélkül a' nyeregbe

vetem magamat. Mikor ahhoz a' Státiohoz értem, a' hol a' pósta sípokat kaptam, észre vettem, hogy az én lovaim mind jobban jobban ízzadnak. Egy két minutáig a' töltött úton meg-álottam. A' tsizmám talpa már a' földet érte, és végre a' nyereggel a' földön ültem. Éppen az út mellett volt egy hosszú gömbölyűre faragott kö, a' mellyel az utat egyengetni szokták, Ebbe akadtam-meg, és tsak egy kitsinbe hogy za árokba nem mentem, és a' vízbe nem fúltam. Magamat körül nézem, hát egyik szerentsétlenség a' másikat érte. Az én szegény pára lovaimból már nem volt egyéb a' bőrénél, minden hajai és tsontjai vízzé váltak és bé töltötte a' víz az ország-út mellett lévő árkot, úgy, hogy én mártöbbé nem lovagolhattam, nolens volens úsznom kellett. A' haltsont rúdamat darabokra tördeltem, a' ló bőröket reá tettem és azon felyül tettem, a' nyeret, és így egy pompás szálra vagy talpra tettem szere; hogy pedig a' víz meg-állot és már tovább nem akart folyni, meg-kapom azt az út egyengető gömbölyű, faragott követ, és körülöttem olly erővel forgattam, hogy a' hajóm sokkal sebesebben járt, mint akármelley Anglus könyű hajó.

Így

Így én tsak hamar a' Dunába értem , Pesten alól egynehány mértföldnyire a' hol én a' követ el-hagytam és ezen a' nagy vízen tovább mentem. Most jut eszembe, hogy az en alattam vólt lovamnak a' nyerge a' talpam alatt van. Ezt a' lovat én úgy megtanítottam, hogy allig tehettem fel a' lábam', hogy az egész ló oskolában tanúlandókat véle meg-tettem, és mint-hogy mindég ezen egy nyerget tettem reá, annyira meg-rögzött mindenikben az a' mesterség, hogy én azután semmi egyéb nyerget ezen a' lovon nem használhattam. Most egy meg-jegyzésre méltó próbát tettem véle ; egynehány nyerget egymásra tettem és ezekre felyül helyheztettem ezt, a' mellyen osztán ültem gyönyörűséggel tapasztaltam egyszerre, hogy még ezen a' talpon-is ugyan azon ereje vólt, és most mehettem osztán a' mint akartam. Mikor Belgrádhoz értem, két Török hajók, a' mellyeken két két ágyú vólt, engem' elakartak fogni ; több mint 20 Török vólt rajtok, de bizonyossan rajtam kívül mindeniknek nyúl-szíve vólt ; mert az én hivatalom-béli tudósításomat meg-kellett vinnem, már az akár mibe került. Azok intettek nékem ; hogy semmit sem feleltem, egyet löttek. Mikor láttam az ágyú golyó-

lyóbist, hogy jön, a' jobb lábam' fel-emeltem és el-ment mellett, utolyára jól láttam, hogy kartátsokra töltenek és egész erejekkől evedzenek, hogy engem el-érjenek. Ez nékem veszedelmes lett volna, 's mit tsináljak? Mikor már tölem egy lövesnyire jártak, elő kapok kettőt a' leg alol lévő és a' leg-vizesebb bőrök között, azt az ő ágyújokra által hajtottam 's ezzel vége lett az ő ágyúzásoknak. Most tehát az emberek fegyveres-kézzel közelgettek felém; de én is készen tartottam magamat. Mind-egyik nyergemben volt egy pár töltöt pistolyom, ezeket elő veszem. Én olly pistolyal lövő voltam hogy párom ebben még soha nem találkozott. Mind a' két kezemben egy egy pistoly volt. A' Törökök mindig tsak egyenként tüzeltek reám. Mihelyt egyik reám lött, egyszeriben a' balkézben lévő pistolyommal annak golyóbisát a' magaméval vissza löttem, a' mellytől osztán leg-alább egynehányon meg sebesítettek a' Törökök között. A' jobb kezemben lévő pistolzal pedig egyet mindig a' más világra küldöttem, és is kevés szempillantások alatt már egy sem volt életben többé. Ekkor el-foglaltam a' tsajkájokat, által tettem a' bőröket és a' nyergeket belé, és az-

zal minden akadály nélkül a' táborhoz mentem.

S. 7. A' Török katonáknak vakmerőségek.

Hét nap múlva ki nyugottam magamat, és akkor ismét szolgálatot tettem. A' meg-veretett Törökök egy új Ármádában sereglettek öszve és sok ezer Á'siaikat és sok apró osztályokat vettek magokhoz, 's az által újra ki mondhatatlanul meg-nőtt az erejek, és a' mi kevés főből álló keresztyén seregünket az el nyeléssel fenyegették. Már éppen nyomúltak is elő, és a, mi Fel-vígyázóinkal éjjel és nappal ellenkeztek. Mi bé-sántzoltuk magunkat, a' mint tsak lehetett, és a' Fekvésünk körül mély árkokat húztunk. Mivel az utolsó ütközetkor a' Törököktől száma nélkül való ágyúkat nyertünk, ezeket ellenek ki szegeztük. De a' Jantsárok, a' kik átkozott fattyúk, nem tsak a' szájokig lovagoltak azoknak sokszor, hanem néha még belé is mentek, és a' benne lévő golyobisokat a' dsidájokkal ketté vágták és belőlök ki-vették. Mikor mi el-akartuk sütni, már akkor mint a' villám, meg-fordultak, és mikorra mi újra meg-töltöttük, akkorra újra ott termettek és a' kanóztot a' pattantyúnak

nak a' kezéből ki-vágták, és mindig hamarabb a' magok lógerjében termettek mentsem a' golyóbis be-érhette volna őket. Még az is meg-esett, hogy mikor egy ágyú el-sütődött, vagy meg nem vólt töltve, gyakran egy Jántsár belé lovaglott és hátul a' gyújtó lyukán fejét ki-ütvén, szélyel nézett, de az ott lévő ágyús a' gombját el is tsípte. Ez ám az átkozott vakmerőség.

§. 8. *Küömb külömb fele Ellenkezősek.*

Egyszer ki-küldünk számos katonaságot, hogy minket az ellenség mozgásairól tudósítsanak, de az ott-kin maradt. Akkor utánna küldtünk mást, a' mellyel magam is vóltam. Megyünk egy helyre, a' holl igen vastag por támadott az ég felé, a' melly hol vékonyabb, hol pedig vastagabb lett, és egy fekete és sárga húzást formált, a' melly holl balra, holl pedig lent köröskörül forgott, mint egy hadakozó tsapat. Meg-álítottam a' tsapatunkat és bámúltam tsukalkozva ezt a' játékot, a' nélkül, hogy tudtam volna valamit tsinálni; végre jön egy paraszt, és beszéli: hogy az az elébb ki-küldött tsapatunk vólna, és ő szemével látta, hogy mi módon vették körül őket a' Törökök és aprították, mind egy lábíg,

tisza.

tisztet, közlegényt, lovat egészen porrá. Én szánakodtam a tisztten és az ő jó lován. Ez olyan ló volt, a' mellynek párját lehetetlen volt találni, és sokszor múlattattott bennünket. Reá volt kaptva az apportirozásra. Ha mi vizes helyeken vadászunk és valamit löttünk meg a' vízben, vad-kátsát, vízi tyúkot 'sa' t, nekünk mind ki-hordta, és ha az ember akarta 15 mért-földnyiről is fel-kereste, a' mit el-vesztettünk; még tsak gondolni sem lehet, hogy a' fajt tyúkokat is fel-kergette és a' vad Disznót, már az akármely erős volt, egyedül meg-tartotta, mint a' leg-jobb kutya.

Mikor éppen ezen gondolkoztam, ló futást hallék, és meg-pillantok a' tserébokrok között egy turbánt, a' mellyen drága kövek ragyogtak. Minyájan pistolra kapunk; sőt hogy közelebb jött — mit látok? — a' volt az az almás szürke, mely egy török Basát a' szájába vitt és hozzám hozta. Allig hogy el-vettem tőle, már hallom: Alláh Alláh, kiáltást, mely a' közelgető Törököktől jött. Hirtelen kapom a' 'sebemből a' 'seb-keszkenyömet és belé kötöm a' Basát 's úgy adtam a' szájába az almás szürkének, hogy annál könnyebb módjával utánnunk hozhatná, külömben

nem

nem is tudtam volna, hová tegyem; pedig már éppen futásnak akartunk eredni. Hát mi történt? Egészen körül valánk vetetve, és vevénk észre hogy mihelyest, a' Törökök a' porba értek, mindnyájon tsendessen meg-állottak, és mind a' két kezeiket a' szemeikre tették 's a' lovaik sem akartak tovább menni. Én minjárt gondoltam, hogy annak valami különösnek kel lenni, és az én embereimmel meg-fordúltam. Hát akkor látom, hogy a' por mindnyájának a' szemét ki-ette, hogy boszszút álljon társainkért. Ők valának mintegy 6000 felé, és magunkkal könnyen el-vihettük volna őket, de mivel az egész ármáda utánnok jött; hirtelen rakásra hánytuk és az utat velek be-raktuk, a' mely osztán az ő fő Ármádájokat egy kis ideig tartóztatta úgy hogy mi magunkat könnyebben hátra vonhattuk és a' táborunkba el-érhettünk. A' Basát ott kézhez adtuk, a' ki osztán nem soká az le-fogatott tisztünkért ki-tseréltett.

§. 9. *A' Törökök' fő-élelsbáza.*

Minékünk ugyan csak kellett vigyázni, mert a' Jantsárok gyakran éjtzakának idején reá törtek a' mi fel-vígyázóinkra, és ha egy őrző is néha csak a' földre tekintett

is,

is, már a' Jantsár ott termett, és vagy a fejét el-tsapta, vagy minden irgalom nélkül agyon lötte. Hogy mi ébren maradjunk, én azt rendeltem, hogy a' legények egymást fel-váltanak, még pedig úgy, hogy mindeniknek tsak egy szeme alhatott, addig, még egy óra múlva a' másik szemével felváltotta, így osztán bennünket azok a' fattyúk nem háborgathattak, de én meg az el-követett méltatlanságot is igyekeztem meg-boszúlni. Én t. i. igen széles vas kapákat tsináltattam; ezekkel küldöttem által gyakran egynéhány szekeres béreseket; ezeknek kellett a' lapátokkal azt a' helyet, a' hol Strása állott, mint egy hantot felvenni, és a' nélkül, hogy azt a' Török katona észre vette vólna, hozzánk a' Táborba által hozni hantostol, a' mely módon sok derék Jantsárokat által-is ragadtak hozzánk. De a' Törökök ezen tselekedetemet majmolván, tölünk is oly nagy hanton rántottak által, a' mellyen egy egész tsoport Strá'sa állott, minthogy pedig éjtzaka igen nagy harmat esett, oly nagy fű nőtt reggelre rajta, hogy egy katonát se lehetett többé látni. A' Törökök is el-felejtették őket abbol a' nagy füből kivenni, és más nap le-kaszáltatták a' fűvet, A' kaszások, mind oly meg-élemedett parasz-
tok

tők voltak, a' kik meg-görcbülvén tsak a' földre néztek, és ezen kívül nem meszsze láttak; mihelyt azt a' mi katonáink meg-séjtették, mindjárt hasznokra fordították; 's mihelyt a' kaszát a' fübe vágta a' kaszás, hogy a' lábokat el-ne vágják, egyet ugrottak, és osztán a' füvel egygyütt tsak el-dültek, 's így osztán a' füvel egygyütt portziókba köttettek és a' Magazinba behordattak, a' hol történetből leg-alol estek és sok más kötés szénák ö felekbe rakódtak.

E' leve osztán oka egy történetnek, a' mely nekünk sokat használt. Minthogy a' mi embereinknek minden bizonnyal nyakokat szedték vólna, ha meg-kaphatták vólna őket, tehát még meg-se motzanttak. Bé következik az éjtzaka, 's minden mély halgatásban van a' lógerben és alusznak. Nem meszsze vólt igen sok Teve, kik mintegy éjfélt után egymás után mind fel-keltek és enni valót kerestek, 's észre se vettük, midön a' széna magazinhoz jöttek. és ott edegélnek, ekkor a' mi alatt fekvő katonáink fel-álottak talpra 's gondolták magokban, akár a' Törökök vágják-le őket, akár a' tevék tiporják-el már, a' mind-egy, és tsak hamar meg-indúlnak és kezdenek tsúszni, és így az egész széna Magazín

zín elébb elébb ment, a' mely egy magas kazalban fel vólt rakva. A' tevék, sok bivalok, Juhok és fel-nyergelt lovak mendegáltak a' széna után, és eddegéltek, mivel pedig ezek a' mi embereinknek a' hátokra tapodtak, a' mi embereink-is jobban megindúltak, és már nap fel-jöttre a' mi felvígyszóinknál voltak, kik is eleinte hátráltak, mert az egész dolgot nem tudták mire vélni. A' széna baglya ment a' Lóger felé 's már a' mieink aggódtak hogy reájok dül és bé-temeti őket. De egyszer a' szélről álló spanyol sorompóban meg-akadván aljával fel-fordul 's az alatta lévő fogoly legények ki ugorván, mindenik a' maga Kompániájához szaladt. De mivel széna portziókban voltak kötve, úgy hogy csak a' fejek és lábok vólt ki: tehát mindnik után ökör vagy ló futott és azok őket tsúnyául tsípkedték, mind addig, még a' társaik segítségekre nem mentek. Így a' széna kazalnál sok ezer lovat, tehenet, bivalent, tevét és juhokat fogtunk, melyekre, mivel az eleségünk fogyta felé járt, nagy szükségünk is vólt; azomba a' tevék mind meg-lévén terhelve munítzióval, gondolhattuk, hogy a' Törökök egy hirtelen nem kezdenek valamit.

Valósággal egy egész hónap is múlt-el még valami meg-jegyzésre méltó dolog történt, ki-véven, hogy néha a' vadászaink éjszakánként a' sátorainkhoz menvén a' Törököknek a' puska veszön lévő köröm vas-sal egy egy pár Jantsárt ki-húztak és hoz-zánk el-hozták. Ezek a' Jantsárok igen ret-tenetes Fitzkók, a' bajúszszok fél-réfnyre nyúlik-le a' fülöktől az állók felé. Puská-jok olyan hosszú tsövü, hogy, ha tölteni akarják három embernek kell egymás vá-lára állni, hogy a' puska veszöt bele te-gyék. De jól is lönnék, mert keresztül tudnák két német mérföldre egy méhetské-nek az élet erét löni.

Második fő-tsata.

A' Törökök minden nap újj erőt kap-ván, oly nagy számra nőttek, hogy az e-gész térség, majd 5 mértföldnyire az ő ve-res köpönyegeiktől egész mákkal be-vetett kertnek tettszett. Nékünk szükség vólt, magunkat jó állásba tenni. Tehát újj ba-teriákat hánytunk 's azokat nagy ágyúkkal jól meg-raktuk, sántzokat ástunk. A' bal szárnyunk egy hegyhez állott' de mely me-redek volt, hogy reá mászni nem lehetett; a' jobb szárnyat egy nagy falu fedezte, mely-

melyben meszsz lövő vadászok voltak elrejtve. A' közép pontunk egy erősségnél állott, mellynek nevét már el-felejtettem. Allig tettük-meg a' rendeléseket, lármát fúv a' trombitás, és minden a' maga helyére ált. Villám sebességgel közelgettek a' Törökök, és olly nagy lármával ordítottak, hogy az a' miatt szájokból ki repült fogai által sok embereink sebet kaptak. A' mi sántzainkhoz érvén, hosszú tsáklyákat kaptak elő és azokat a' mi felölünk lévő árok partjába aggatván a' sántz árkot már majd tsak nem egy arasznyira öszve huzták. — Már bé akartak a' sántzon az elől állók ugrani, de a' hátrább lévőkbetsületjeket féltvén, őket az ugrásokban patrontákájoknál fogva megtartoztatták úgy, hogy sokan nagyon neki erölködvén az ugrásnak, derékban ketté szakadtak, és tsak az alsó részeik ugrottak bé hozzánk, mellyeket mi szépen ismét vissza hánytunk. Mindent elő vetünk szabadulásunkra. A' sántzot szalonnával úgy be kentük, hogy sikámlós légyen; de jóllehet a' Törökök a' szalonnától irtódnak, még is ezzel se bollogúltunk semmit. Nagy szárú lapátokra ültették fel embereiket 's úgy vetették által közinkbe. Azomban a' mi álhatatoságunk és tüzes ellentállásunk semmivé tette még is iparkodásokat. Mert

ha

Ha egy Török már egész a' sántz fókáig mászott 's már be akart ugrani akkor egy mérő Zabot a' bő nadrágjába töltöttünk, mellynek nehézsége azt ismét vissza rántotta. A' regimentbéli tsizmadiák-is hosszú poznákon a' varga tsírizzel egész sor Jantsároknak bajússaikat öszve ragasztották, úgy hogy meg se mozdúlhattak. Az előttünk fekvő erősséget is hijjába próbálták, mert onnét is vissza verettettek. Most már részekre oszolván a' két szárnyunkat támadták-meg. Ha mindjárt eleinte a' fellyebb említett magas hegyre fel mászhattunk volna, reánk nézve ez igen hasznos lett volna. De most ugyan nagy szorúltságban voltunk, mert hátokrol a' Törökök arra felmászván, onnét reánk bombákat és gránátokat hánytanak, mely dolog a' mely nagy veszedelmünkre lehetett volna, éppen oly hasznunkra szolgált. Ugyan - is, a' nagy félelem és rettegés miatt a' hajunk szálai fel-állottak egész a' hegyig, mellyet mi észre vévén, kezeinkkel rajtok a' hegyre fel-kapaszkodtunk és ott egy pillantás alatt öszve kaszaboltuk. Azomban, míg itt a' győzelem hol egyik, hol másik részre hajólt, bezeg a' jobb szárnyán még tüzesebben folyt a' dolog. Mivel ez a' szárnyunk igen körül vonúlt a' faluhoz, és még

azuán jobban jobban nyomúlt felé, tehát a' történt, hogy az egész falu fel-fordúlt, melly által sok vadászaink be-temetődtek, és tsak nagy munkával húzathattak-ki az omladék alól, de az ellenség is éppen ezen okból nehézeben nyomúlhatván előre, össze szedte még egyszer minden erejét, és utolyára irtóztató rohanással az erősséget meg-támadta. A' Jantsárok fogaikkal a' sántzkarókat ki szaggatták 's azokat nyíjak helyett a' várba bé lötték. De a' vár igazgató maga el-szánt ember lévén, bőven visszanozta kartátsal és bombákkal. Midőn az ellenség tüzesseben nyomúlna strá'sa házat, egész várfal darabokat 's minden várbeli szereket be rakott a' legnagyobb ágyúba és ezek által nagy vérontást szerzett az ellenség közöt. Ez mind addig így tartott, míg utolyára az egész vár el-lövöldöztetett, és az erősség egy sík térseggé lett. Most már a' várt örzött sereg ki-rohanván, az ellenséget meg-támadta 's a' győzedelmet végre hajtotta és a' Törökök egész Konstantzinápolyig oly sebességgel szaladtak, hogy a' fű sem hajlott-meg alattok.

Meg-vettük azután még 3 hátra lévő várait is az ellenségnek, mellyeknek ostromlásoknak alkalmatosságával néha oly hi-

hideget szenvedtünk, hogy a' pípából ki-
menő füst a' levegőbe fel menvén darab
jéggé vált, és az embereknek fejekre le-
esett. A' rakás tűz azon égtében jéggé vált,
mellyből a' híréért a' mi embereink egy-
néhány darabot tarisznyájokba tévén, mi-
helyt egy kis nyájassabb idő lett ismét
tűzzé vált 's tarisznyájokat meg-égette. A'
Táborozás végre el-végeződván, én is, meg-
unván a' hadat, az ármádat el-hagytam 's
haza mentem. Ezután tapasztalt történe-
teimből is el-beszélem a' nevezetesebeket.

Furtsa történet.

Egykor egy erdőben lévén, láttam egy
medvét, mely egy méh - kast akart meg-
dézsmálni. De a' méhek oly nagy rakással
ragaszkodtak a' bőréhez hogy majd minden
szál szőrén 10 vagy 12 függött, és így an-
nyira tsípkedték ötet, hogy már a' bőre
olly nagyra hólyagzott 's dagadott - fel,
mint egy kis paraszt-ház. Természet sze-
rént a' medve testének húsa, mely is fel
nem dagadott, el-vált a' bőrről 's ebben
csak úgy kopogott 's hánytorgott mint a'
meg - fonnyadt Dióbél a' héjában. Így há-
nyatatván a' medve a' maga ki-terjeszke-
dett bőrében, és sokáig semmi részt a' ki-

menetelre nem találván, egyszer oda vetődik, a' hol a' szeme lyuka vólt, 's ez akkorra lévén, mint egy ablak, rajta ki-ugrott. De a' bőrét sem akarván a' tsipkedő méheknek prédául hagyni, azt a' fogával meg-kapta. Azomban a' méhek már most a' mezeitelen húsára repülvén, kemelletlenül tsipték, ő pedig a' bőrével tsapkodta-le azokat magáról. A' méhek látván, hogy így a' medvével semmire sem mehetnek, ismét a' bőrére kapaszkodtak 's azzal a' levegőbe fel-emelkedtek. A' medve ahoz ragaszkodván repült repült velek mint ha egy levegői golyobisnak a' hajója lett volna.

Éppen az nap és azon órában egy híres levegői hajós repült-fel *Városban*, melly on-nét 100 mérföldnyire vólt mint két nemenn lévőknék nagy sokasága előtt a' levegőbe. Mivel pedig két ellenkező t. i. északi és déli szelek fújtak, tehát a' felsőbb levegői tályékokban mind a' levegői hajós, mint a' medve öszve találkoztak, de már akkor őket senki-sem láthatta. A' hajós az ő hajójában farkas bundában takaródzva ülven, éppen egy sonkát falatozott. Alig szagolta ezt meg a' medve, mindjárt el-eresztette a' maga bőrét 's a' levegői hajóba által ugrott. A' megrettent hajós minden gondolkodás nélkül, le-vetvén a' bundát hajójából

ki ugrott és a' medve bőrének szemlyukán abba belé pottyant, 's ezzel mind ketten tovább repülvén, a' hajó a' medvével *Varsó* felé úszott vissza.

Alig pofázta-fel a' medve a' sonkát a-zonnal, fázni kezdvén, a' farkas bundát magára vette 's egész méltósággal meg-ült a' hajóban. Nehány órák múlva még *Varsó* városa felett ált a' hajója, hol ő történett-ből a' golyóbisból a' levegőt ki-eresztvén, az le-felé szállott. Éppen akkor akartak ott egy tolvajt fel-akasztani, 's már az akasztófa alatt ált, de meg-térni nem akarván a' pap egész erejével rajta vólt, hogy vele bűneit meg-bánassa. Semmire se mehetvén által adta a' hóhérnek ezen szavakkal. *E-regy hdt te Sátán fia!* — A' levegői hajó éppen akkor ereszkedett-le egész a' lajtorjáig mely az akasztófához vólt támasztva. A' Medve jobban szeretvén a' földet, mint a' levegőt, ki-lépet a' lajtorjára, a' golyóbis pedig meg-könnyebedvén ezen tehertől, ismét fel-repült. azomban mindeneknek szemei a' bűnösre lévén fügesztve, a' medvét észre nem-vették, ki-is a' lajtorján a' sok eleven petsenyét ásítózva ott állott. Most már a' hóhér kötözni akarta a' bűnöst és közelebb vitte a' lajtorjához, de a' medve éppen azon pillantásban onnét le-

le-ugardván vagy bugsengezvéen úgy verte pofon az ott bámulókat, hogy látások halások el-veszett; és nagy káromkodás között széllyel futottak. Több mint 12,000 személyek nyomattattak 's tapostattak agyon. A' kapunál mely négy-szegletű termés kövekből épült, úgy meg-torlott a' sokaság, hogy nem tsak keresztül, hanem az egész kapu bolthajtását az azonn lévő ágyúkkal felemelték 's azzal szaladván az egész tanátsházat rakásra döntötték.

De térjünk vissza a' medvéhez, — ez a' heves pofolás közben le-ejtette magáról a' farkas bundát, 's ott egy nagy medve bört, találván, (mely kétségkívül valamely kotsiról eshetett-le) azonn, a' győzedelemből származott örömeben, oly soká hempelygett, hogy az egészszen reá ragadt, 's ez által egész medveségét ismét vissza kapván, a' közel lévő erdőbe vette útját, hol kétségkívül, medve társainak egész históriáját 's történeteit el-beszélgette.

A' meg-szabadult rab.

A' bűnös azomban, ki a' medve megjelenésekor el-ájult, fel-otsódván, és mivel körül belől egy lelket se látott, neki bátoro-

rodván, meg-látá a' farkas-bundát, mely a' medvéről el-esett, 's nem gondolván magát önnön ruhájában bátorságba lenni, hirtelen azt magára vette, 's a' közelebbi falú felé ballagott. Alig ért pedig abba be, midön már minden falúbéliek el-futottak előtte. Ha! ha! gondolá magában, ezek azt hiszik hogy a' medve van a' bundában, 's félnek tőlem, pedig én is félek tőlök. Ezt igen szeretem. — Most már bátran bé-menek a' falúba, 's konyhákat pintzékét üressen találván evett, ivott, jolalkott, 's tovább allott. Varsót jól el-hagyván, még nagyobb szerentséjére a' bunda által'sebjébe 1,000 aranyról szólló, váltó levelet is talált.

De hát a' szegény levegői hajósból mi ltt? Ő -' medve börben már majd 60 mért-földet repölt, midön a' mehek el-fáradván el-ersztették 's le-pottyant. De tsak ugyan nem esett egészen, a' földre, hanem egy fának vastag ágánn meg-akadt, a' hol támen kellett volna el-veszni, ha egy pár fa-vágók észre nem vették volna. Ezek mindjárt befutván a' faluba lármát ütöttek, a' parasztok elő tsödülvén nem tudták mire vélni, hogy a' medve börből emberi kiáltást hallottak. Azt állatták hogy boszorkány. Végre egy leg-okosab közülök meg-ért-

értvön a' hajós nyelvét, ki-tudta az egész dolgot; — ekkor osztán le-vették szegényt és egy koldús taligára medve bőröstől fel-rakván, Varsó felé vissza-útasították.

Még nem messze ment, midőn öszve találkozik a' farkas bundában lévő tolvajjal. — A' bundáját mindjárt meg-esmervén, meg-álítá az embert, 's kérte azt tőle. — A' tolvaj tudott valamit frantziául, 's meg-értette a' beszédjét, de a' bunda vissza adására nem lévén kedve, azt mondta, hogy az nem az övé. — A' levegői hajós erősítette, 's bizonyosságúl azt mondta, hogy ő Varsóba a' szütsel a' szeretője mejjképét kék tzérnávál varratta annak a' hátára, és ha nem akarja hinni, menne-el vele Varsóba, az ő költségén. — Ezt a' képen ugyan látta a' tolvaj, — de Várost halván emlegettetni, inkább szép móddal kívánt szabadúlni, 's egy pár aranyat ígért a' hajósnek. — De e' sem használván semmit, mivel már útjában ugy is vett magának más ruhát, tehát a' bundát vissza adta, 's tovább ment. — A' hajós is Varsóba vissza érvén történetét el-beszélllette, de senki sem hitte-el neki, sőt a' városhól is kegyelmesen ki-kergették. —

Történt egyszer, hogy az útatáshoz nagy kedvem jöven, egynehány forintot öszve kapargattam, egy hátas lovat vettem, 's tsekély pogyásomat arra fel-pakolván, Lipsiának lovagoltam. Ott mit láttam? haljuk tsak.

A' szerentsétlenség.

Egynehány órákig sétálván a' Városban, a' Játékszínbe mentem. — Éppen egy német énekes darabot jádzottak. Az első fel-vonás jól és vígan el-ment, — de a' harmadikban látván hogy a' nézők igen sírnak, nékem is meg-indult a' szívem, és velek együtt sirtam. Ez a' sírás nékem oly szépen esett, hogy egy a' leg-szebb jádzónék közül tökéletesen bolém szeretett, és alig várta azt a' pillantást, melyben karjaim közé rohanhasson. — Meg is lett. — Mert vége lévén a' játéknak, és az előfüggő le-botsátatván, a' mint a' nézők a' játék szín felé hátat fordítottak, az én jádzóném is a' mu'sikosok helyén keresztül hozzám akart ugrani. — De rövid ugrást tévén. egy nagy bögőnek hanglyukába bele esett, 's ájulásba ott maradt. Én mind ebből semmit sem tudtam, mert én is háttal voltam arra fordúlva.

A' lovam története.

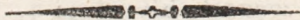
Míg én a' Városban kávéházról kávéházra kóboroltam, el-felejtém a' vendégfogadóba meg-parantsolni, hogy a' lovamnak enni adjanak, pedig már 8 naptól fogva nem evett. Most hát nem türhetvén az éhséget, kötőfékjét el-szakasztotta, 's az udvarra ki-szaladt. Ott vólt egy baglya széna, annak neki ált 's falta. De a' széna alatt egy nagy malom-kő lévén a' szegény éhes pára azt is le-nyelte. — Alig érzette meg a' nagy terhet a' gyomrában, a' ló azonnal el-kezdett futni 's ugrálni, hogy ha valami módon meg-emészthetné. — De ezzel még nagyobb kárt tett, mert a' Malom-kő mozgásba jövéen, végre oly sebesen forgott a' gyomrában mint ha a' malomban lett volna, és meg-sem lehetett álitni. A' szegény lovat tehát a' kő porrá örlötte, nekem pedig még ezen felyül a' széna árát is meg-kellett fizetni.

A' Betegség.

Magam is majd Szerentsétlenné lettem volna azomba, ha más helyen történt volna velem a' mi történt, mely is ez: Egy délelött sétálván a' Városbann ide 's tova
egy

egy vezetőt is vittem magammal a' ki mindeneket meg-magyarázná. Egy templom mellett meg-álván már vissza akarván ötöt eresztetni, keresek az erszényembe egy húszast néki borra valót, azomba egy tallért találtam kivenni. Ennyit nem akartam néki adni, ismét bele nyúlok az erszénybe hogy kissebb darabot keressek, 's azt addig a számba fogtam. Éppen abban a' pillantásbann kezdtek a' nagy haranggal harangozni 's én felfelé tekintettem. Láttya az úr azt a' nagy harangot kérde a' vezető; a' mint én ere azt feleltem látom, mivel a' nyakam egyenesen felfelé tartottam a' tallér a' torkombale-pottyant, 's ott meg-akadván nékem fájdalmat és retteget okozott annyira, hogy a' víz tsak tsorgott a' homlokomrol. Nem szolhatván, jelek által igyekeztem tudtára adni a' vezetőmnek hogy mi bajom de nem értette. Azomba észre veszek nála egy két-garasos pék kenyeret, ezt hirtelen ki-kaptam a' 'Sebjéből a' számba dugtam, azután elő vévén az ezüst 'sebórámat, hosszú pántlikánál fogva azzal, mint valamely függő ón mértékkel a' pék kenyeret a' tallérral együtt a' gyomromba le-tsomoszoltam. Ezzel haza térvén lefeküdtem 's orvost hívattam, ki nékem izzasztó szert és klistért parantsolt, de
mind

mind ez semmit nem használt, — mindig rosszábbul lettem. Már az orvosok letettek a' reménységet midőn egy pénzváltó meg-halván bajomat hozzám vetődött 's ezzel a' vigasztaló szívvel ujjitt-meg: bolondság! hogyan halna az úr meg ebben a' tsekélységben, — hiszen ezen könnyű segíteni. — Azután meg.kérdezte, hogy közönséges vagy lá'siás Tallér volt e' az a' mit lenyeltem. Én felelek hogy tsak közönséges, két-forintos tallér volt. Ezzel ő mindjárt is a' Patikába és hozat valami husz Pilulát, — 's meg-parancsolja, hogy a' szükségtevéskor a' ládát jól szemmel tartsam. — De engem az orvosság egy tseppet sem hajtott. Későbbben ismét el-jöven a' Pénz-váltó, tsudálkozott azon hogy engem az orvosság nem purgált, 's mindjárt mondta, hogy a' tallér bisonyosan lá'siás volt, — 's még 4 pilulákat hozatot, melyeket én le-nyelvén mindjárt has menést kaptam, 's az egész tallért apró pénzben a' szükség edénybe ki-tálaltam. E' volt ám a' derék pénz váltó, a' ki az embereknek még a' gyomrokban is fel-tudta a' pénzt váltani.

Egy vad disznóval való különös vadászat.

Meg gyógyulván betegségemből egy bizonyos vadász meg-invitált, hogy valamelyik estve mennénk ki-lesni egy nagy vadkanra, mely a' parasztoknak igen sok károkat tesz, it már a. faluban a' pap házát is egynehány pajtákat fel-döntött turkálásával. Vettünk tehát mind a' ketten egy egy golyóbist hordó puskát, melynek a' tsöve oly vastag vólt mint a' karom, meg-töltöttük két golobisra, 's mindenkünk a' maga helyére állott. Én körül nézvén magamat hogy hol lehetne legkönnyebben el-rejtezniem láték végre egy görbe tserfát, 's rajta egy alkalmas ülésnek való helyet találván, reá fel-másztam. Alig ültem ott egy fertáj óráig midön egy egeretske a' lyukából ki-buván ott előttem futko'sott és tzintzogott. Azonnal jött repülve egy vadvátsa 's le-ütvé az egerre, azt köröskörül kergette; — midön ezek mind ketten erősebben erősebben visitotak, jön egy Saskeselyü 's a' kátsára le-tsápván azt agyon vágta. Ezt meg-látván egy róka, rá-ütött a' sasra 's vele tzivakodott. A' tzivódás alatt újság kívánásból oda jött egy özbak, melyet meg-látván a'

róka.

róka ott hagyja a' már agyon harapott
sast, 's az öznek ugorván azt meg-fogta.
Az öz igen, élesen kiáltozván mindjárt
gondoltam, hogy ebből még valami kö-
vetkezik. Nem is tsalatkoztam-meg, —
mert hirtelen ott termett egy farkas, ki is
egy ugrással meg-kapván a' rókát azt földre
terítette. Az öz használni akarván ezt a'
pillantást, meg-ugrott, de alig ment 5, 6
lépésre már a' farkas meg-kapta, és egy ál-
tal ellenbe lévő alatsón fa alatt falatozni
kezdte. Már éppen reá akartam sütni a'
puskámot, midőn a' fa odvából egy borz
ki ugrik, 's a' farkast meg-kapja, — a' far-
kas is annak hasába harapván egyik a' má-
sikát el-nem eresztette és így ott tsak hem-
pelyegtek. Minek lönél már most, gondo-
lam magamban, hisz' ezek úgy is meg-ölik
egymást. Azomba bézeg más dolog tör-
tént. Elöl jött ugyan is egy irtóztatós nagy
medve, 's a' tzivakodó farkast és borzot fel-
kapván úgy szorította a' két talpa közé,
hogy azoknak vérek vagy is ki-folyt izad-
ságok egy fertály alatt minden ott körül
belől lévő pászoroknak tüzeiket el-ol-
totta.

Most már ha lett volna-is kedvem lö-
ni, az ijetség miatt nem tudtam. — De
nem is völt még szükséges, mert elő jött
egy

egy vaddisznó, mely majd akkora vóit mint a' leg-nagyobb teher hordó Német ló. — Ez mint a' nyíl néki ugrik a' medvének, úgy hogy a' föld is rezgett vele, és jót döföt rajta egynéhány izben. Most már gondolám magamban ideje van a' lövésnek, reá is sütöttem a' vadkanra, de a' golyóbis tsak a' szalonájában maradt, ki is a' lövéstől neki dühözvén futkosott ide 's tova, 's mérges szemeiből oly szikrák szóródtak, hogy azok az egész tályt megvilágosították 's a' füvet ott körül belől leperzelték. — Végre a' disznó meg-álván, a' fa alatt rőfögött és minden felé tekingtongett. A' medve hasznára fordította ezt az időt, 's hirtelen fel-otsódván fel-kapott a' fára a' melyen én ültem. —

Mit érzettem én ezen állapotomban, lehet gondolni. — A' medve, engem észre nem vévén, egy vastag ágra éppen mellém le-ült, 's onnét nézegetett-le, a' fa alatt dühösködő disznóra. — Már én a' szorongattatás miatt féllábammal a' más világon állottam, látván hogy a' vaddisznó mely rémítő tsapásokat tesz agyarával a' fánn. Nem tudom én féltem e' jobban vagy a' medve, — mert valahányszor a' vadkan a' fához vágott, az mind annyiszor úgy rengett, hogy majd mind le-potyogtunk

tunk róla. Részszerént szerettem volna a' medvétől meg szabadúlni, de az oly erőssen meg-ragaszkodott a' vastag ágban, hogy minden bizonnyal én-nékem kellett volna le-esni, ha e' mellettem ülő medvének szőrében jól meg-nem kapaszkodtam volna, melyet ő csak el-szenvedett. Utoljára oly erőssen bele vágta a' vadkan a' fába az agyarárt hogy azok egészen benne szorultanak tör'sökébe. — Próbálta egész erejéből kiszabadítani, de hijába! — Végre! — most most édes Olvasóim most figyelmezzetek! — végre annyira erőlködött a' disznó hogy a' fát a' földből gyökerestől ki-húzza, és azzal, mint a' nyíl el-szaladt. Szerentsére a' fa egyenes línéában maradt álvá az agyaránn, és az én emberséges medvéim is annyira meg-indúlt ezenn a' különös eseten ' hogy a' szemei is könnyekbe lábbadtak, és én a' sebes vitettetésben kalapomat el-ejtvén, ő meg-fordult 's hátulról a' hajamat a' két első talpával fésülgette. A disznó látván ezen terhével hogy a' sűrű és keskeny helyeken el nem mehet, széles útat kereset és a' Lipsia felé vivő ország-útra szaladt. A' városba bé-érvén éppen az én szállásom előtt futott-el még pedig közel a falhoz, a' ház ablakja éppen nyitva lévén én azon hirtelen bé-ugrottam a' szobám

bámba, medve pedig utánnam. Most már nem tudván el-gondolni mi tévő legyek, tsak le-feküdtem az ágyamba, a' szerentsére bízván sorsomat. Azomba fel-jövéen a' hóld, meg-látom annak világánál, hogy a' medve a' kállyha megett le-feküdt és aluszik, 's egyszers mind észre vettem hogy az orrán vas-karika van, mellyet én eddig féltemben nem láttam. Vévén észre hogy a' medve igen mélyen aluszik, ki-suhantam az ajtón, 's a' vendégszobába le-menvén, ott hallottam - meg, hogy a' medve egy medve hordozótól tegnap szabadúlt - el. Ez a' medve hordozó éppen jelen lévén 's megtudván| hogy a' medve nálam van, fel jött, 's azt az istálóba le-vezette. — Azomba korán reggel ki-menvén az inas a' kútra vizet meríteni, látja hogy a' kútban egy nagy fa nőtt, és ágaival azt egészen be-töltötte. Ezt a' fát tsigán ki - húzatván, látjuk hogy az írtóztató disznó fogánál fogva a' törsökéhez ragadva rajta van, melly kétség kívül a' setétben bele esvén a' kútba, oda fúlt. A' többi fellyebb említett állatokat is meg-találták az erdőben dögölve, és szeréken a' városba be-hozván az egész nap tsudálta. —

De még jobban tsudáltak engem' mindenek, mert a' vadász és fogadós, minden

felé beszélvén történetemet, még azt jól meg-is toldották, 's nagyították. Más nap a' fő vadász mester engemet ebédre hívott, az egész dolgot környülállásasonnal-beszéltette és a' protokulumba szórul szóra beíratta. Mindjárt gondolta hogy nékem nemes familiából kell lenni, és midőn ezt magamtól is hallotta, igen örült néki. Kikérte hogy még egy darabig maradjak ott a' városban, és szolgálatomra egy ifju vadász inast ajánlott, kit én pushtötömnek fel-vettem 's tsináltattam néki mindjárt szép vadász-liberiát, és jól lehet a' legény kitsiny természetű volt még annál nagyobb és hosszabb zöld bokrétás kalapot, melly ismét egy ritka történetre adott alkalmatosságot. Az én fitzkóm ugyan-is egy tákarékos és meg-lehetősz gazdag leányba bele szeretett, de a' kinek az attya ezen szeretetről semmitse akart hallani. De a-zomba a' két szeretők tsak ugyan öszve jártak egymással beszélgetni, és most kevély lévén a' fitzkó az ő újj öltözetiben, estvére egy bizonyos helyre rendeli a' leányt nem messze a' Fátzányos kerttől egy kis beszélgetés végett. A' leány el-is jött, 's tsak hamar bizodalmas 's mély beszélgetesbe merültek, úgy hogy a' fitzkó észre se vette, midőn három Fátzánok arra repül-
vén

vén, a' magas zöld bokrétájára, mellyet fának lenni gondoltak, fel-ülének. — A' leánynak atya egy fő-tolvaj vadász vólt, — 's mar igen sok vadat el-lövödözöt órrozva, 's mivel a' Jágerek mindenütt nyomába voltak és szemmel tartották, e' vólt az oka, hogy azokat, 's azok között a' Leánya szeretőjét is, tellyességgel ki nem álhatta. — Ekkor estve is kilopódzott az öreg hogy valamit kaphasson, és éppen azonn tájékra jött, a' hol az ifjak beszélgettek. Meg-látván azomban a' zöld bokrétán a' 3 fátzánokat, 's azt gondolván hogy valami fánn ülnek, azonnal hátulról közelített hozzájuk, 's a' bokréta alatt kénkö füstöt gerjesztett, melyről a' Fátzánok azonnal a' földre estek. Az öreg le-hajolván hogy azokat felvegye, a' feje éppenn a' vadásznak tzombjai közé esett. — Éppen abban a' pillantásban esküdött ez az ifjú a' leánynak, hogy ötet az ördög vigye-el, ha valaha hűségtelen lesz, 's éppen az utolsó szót a' mint mondta, akkor ért az öregnek a' fija a' lábai közé. Természetes dolog hogy ez ijedtében a' tzombjai közé szoritotta, — az öreg pedig a' ki külömben elég erős ember volt, 's a' ki maga is abban a' vélekedésben vólt ijedtiben, hogy az ördög ült a' nyakába, ötet fel-emelte, 's szaladt vele

egyenesenn a' háza felé, a' hol azt a' kapuban le-ejtvén, reá esmert. Minthogy azomban az öreg azt hitté, hogy a' vadászlegény már tudja a' fátzán tolvajkodást, tehát nyakába esett annak, 's neki ígérte a' Leányt tsak el-ne árúlja ötét. — A' vadász tudni való úgy tettezte magát mint ha az egész dolgot tudná, — 's ez által elnyerte a' Leánykát feleségül, 's egy hónap múlva meg-esküdtek, — de már az előtt alig ha barátságosan nem éltek együtt, mert — no tsak — mert.

Deszsauban estek Furtsák.

Deszsauban lévén, egy igen népes faluban ki-kotsiztam, éppen 11 órakor, midőn a' falusi gyermekek az oskolából haza mentek. Éppen a' kotsim mellett menvén ök el, látám hogy némellyiknek az orra igen tsillog a' fityegő ezüsttől. — Ezt én ki nem álhattam, hanem kapám a' kotsi 'sebjéből a' pistoljamat, 's a' benne lévő golyóbisokkal úgy meg-tisztogattam az orrokat, mint ha kendővel törölték volna meg, 's azomban a' nélkül hogy magok a' gyermekek észre vették volna — ilyen derék tzelozó voltam én. —

Ismét

Ismét máskor egy vendégségben lévén, petsenyének egy nagy kappant hoztak-fel. — Én azt fel-akarván metélni, 's a' kés életlen lévén, semmire-se mehettek. — Kapám hát fel-akasztottam a' kappant nyakánál fogva az asztal felett függő gyertya-tartóra, — fogám a' pistolomat — 's a' szobának egyik szegletéből olly remekül le-lövém a' kappant, hogy az az alája tétetett tányérba olly darabokban esett-le, mint ha leg-mesterségesebben lett volna fel-metélve. —

Sokszor ismét a' Szarvast ha vadászaton voltam, első lövéssel le-ejtettem, második a' bőrét löttem-le, harmadikkal fel-bontzoltam — egy szóval, hat lövéssel úgy fel-daraboltam, hogy csak főzni sütni kellett. —

Mesterséges Lövés.

Szabadságom lévén a' hová tetszik vadászni menni, ki-mentem egykor egy nagy Tó mellé, mellyben a' kátsák olly tömegtelen sokasággal voltak, hogy a' tót majd egészen el-lepték. Kapám a' puskámat, és hogy ugyan csak sokat löhessek, egy még alig hallott eszközt vettem elő. — Voltak ugyan is a' 'sebemben mint egy húszig va-

ló követs golyóbisok, (márgók:) mellyeket a' gyermekeknek akartam vólt adni jádzeni. — Ezek eszembe jutván, kivettem őket, 's le-ülvén egy árok domb mellé, ki-furtam a' tolltsináló késemmel, mint a' váratlövő golyóbisokat szokták, — azután meg-töltvén őket puskaporral, kihuzám a' serétet a' puskámból, 's a' helyett ezen húsz golyóbitsokat tettem belé. — Ekkor meg-nézém melly helyen vagynak a' kátsák leg-sűrűbben, 's rájok puffantottam. — A' golyóbitsok a' kátsákhoz érvén széllyel patantak, 's oly nagy mérszárlást vittek véghez hogy az ott lévő mint egy 1200 kátsa egy szálíg egyszerre meg-vólt löve. Bezzeg vólt visítás 's lubitskolás, hogy az ember a' maga szavát sem érthette. — Aló apport! kiálték a' vislámnak, — melly is azonnal a' vízbe ugorván, párosával hordta ki a' kátsákat. De ez néki igen unalmasnak 's hosszásnak tetszván, 's látván a' sok beszéd hijjával lévő okos eb, hogy így éjfélíg se hordhatja ki a' kátsákat, mit tsinál? — Bé-úszik ismét, és azokat hosszú orrok 's nyakoknál fogva a' nyakán lévő örvébe fűzván, 's még ezen fellyül kettőt a' szájába fogván, így egyszerre tizet tizet hozott ki a' vízből.

Egy igen derék kopóm jut itt eszembe, mellynek Hegyfis volt a' neve. — E' volt ám olyan kutya, mellynek párja nints heted hét országon. Mert ámbár sok függ attól hogy a' vadász hogy szoktatja a' kutyát, — de tsak ugyan azokban is vagynak bizonyos tulajdonságok, 's ő közöttök is vagynak hogy úgy szóljak némely Geniek. Az én Hegyfisem tsak kitsiny kopó volt, — de igen tzivakodni szerető, mellyért elég kedvetlenség is érte, mert sokszor más kutyák elő-fogván ugyan tsak helyére el-tsókolgatták. Kéntelen voltam hát neki egy hegyes szegekkel jól meg-rakott örvöt tsináltatni a' nyakára, — mellynek hasznát Hegyfis kitanúlván, még több impertinentziákat tsinált azzal; — Mellyeket én így tudék ki.

Észre vettem egykor hogy az én Hegyfisem egy darabtól fogva éppen nem akarja a' kenyeret meg-enni, — és hogy minden nap jókor reggel ki-szalad sétálni; egyszer hát utánna lopodzván, láttam hogy a' Mézárszekben egy borjú fertályt a' hegyes örvébe szúrt, 's betsületesen haza hozván a' maga kétretzében egyedül fel-fölöstökömözte. Mikor pedig már annyit evett hogy a' vastagsága nagyobb volt mint a' hossza, 's már tsak nem ki repedt, akkor el-ment

a' pajtába, 's ott a' tséplés végett ki-terített ro's-kévék alá feküdvén, addig tsépelgette magát, míg a' gyomra ismét helyre verődött.

Egykor az erdőbe menvén-ki vele, láték egy lyukat, melly nagyobb volt mint a' Róka 's Borz-lyuk szokott lenni. — Hegy-fis egyszerre tsak bele ment, 's rövid idő múlva ki-jövén négy Farkas-fiakat hozott orrok-lyukánál fogva az örvébe akasztva, 's azokat előttem egyenesen haza vitte, hol is én azokat egy drót kalitkába zártam. Azomban mi történt? — Egy vagy két óra múlva ehol jön az anya-farkas egy nyúlat hozván a' szájába, 's a' fiaihoz menvén azokat nyalogatta. Én ezt szépen agyon löhettem volna, de mivel éppen betsülettel szólván a' bakzás ideje volt, 's a' nöstény Farkast még húsz farkasok követték, kik is a' házam előtt tsoportban meg-állottak; tehát tsak ezeket löttem le a' szélpuskámmal, — a' nöstényt pedig útjára eresztettem; ki is más újj követőkkel jelent-meg nálam; ezeket ismét le-löttem, 's ez így ment egymás után kilentz nap, így én zoo Farkast — végre pedig a' nöstényt is le-löttem. Bezzeg volt ekkor elég farkas-bunda; az egész falut (mert ekkor nem a' városban laktam) még az oskolás gyermekeket

ket is mind azzal ruháztam-fel. — Én ezt a' kopómat nem adtam volna ezer arany-ért; 's azomba igen szerentsétlenül jártam szegénnyel. Egyszer ugyan is a' nádasban egy alvó vadlúdat szúrt-fel az örvére, melly fel-ébredvén a' kutyámmal együtt, tudja kö hova? el-repült.

Most már vissza térek ismét a' vi'slamra. Már mint egy 600 darabot hordott ki a' kátsákból, midön lassan lassan el-fáradt, 's én látám hogy már maga ki-nem hordhatja. Segíteni kívántam tehát neki én is, de a' vólt a' baj, hogy akkor éppen a' tér-dem sebes lévén, nem úszhattam. — De tsak ugyan ki-találtam a' segedelem mód-ját. Vólt t. i. egy tenger-kutya bőréből készült vadász-tarisznyám, én annak a' tarisznyán maradt le-nyúzott lábába két karót bele szurván, magam pedig a' tarisznyába be-bújván, az úszólábak segítsége által a' kátsákhoz úsztam. Itt az ingemet le-vetvén, abba mint 'sákba egyszerre száz kátsát bele raktam, 's így a' szárazra ki-vivén rakásra töltöttem. Utoljára még egynehány gyenge lövést kapott kátsákat láték közöttök, ezeket tehát a' vadász-tarisznyámba akartam rakni, mellyből már én ki-bujtam; már éppen az ingemet igye-keztem ismét magamra venni, midön kö-zeli-

zeliben valami kutya ugatást hallék. — A-
 lig nézhettem körül magamat, midőn ímé
 két öreg rókák öt fijaikkal (kétseg kívül a'
 búvó lyukaikat el-hibázyván) az én vadász-
 tarisznyámba be-szaladtak, mellyet én azon-
 nal be is kaptoltam. A' hallott kutya u-
 gatás előttem esmeretesnek tetszett, melly
 is mind közelebb jövén ehol látom hogy
 az én derék és hűséges Hegyfisem szalad a'
 vadász-tarisznyámhoz. Melly nagy vólt az
 én örömem és bámulásom meg-látván ezen
 hűséges állatot, melly is lábaimhoz lapul-
 ván örömeben nyivátskólt. Édes örömet
 adtam volna néki egy darab kenyeret, ha
 lett volna nálam, de magam is olly éhes
 voltam, hogy egy 'semléjért kész lettem
 volna 1000 Tallért fizetni. Fel-vettem hat
 a' kutyámat az ölembe, és meg-akarván
 tsókolni, észre vettem hogy egy nagy Braun-
 schveigi kolbász függ az örve szegén,
 mellyet én azonnal meg-is ettem, a' haját
 pedig neki adtam. Én ebből a' kolbászból
 egyszersmind azt húztam-ki, hogy az én
 Hegyfisem az említett rókákat egészszen
 Braunschvéigból hajhászta-be az én tarisz-
 nyámba. —

A' hely, ahol ezek történtek 4 órányira
 vólt Deszáun fellyül, éppen az Albis vize
 mellett. Már a' nap le-nyugodott, 's ko-
 tsim

tsim nem lévén azon gondolkoztam, hogy vigyem haza a' kátsáimat. Egy derék eszközt találtam-ki. — Én a' kátsákat hosszú sornal az orrokat egymás hátuljába dugván, össze fűztem, 's így belőlök egy alkalmas ladikot készítettem, mellybe én a' kutyámmal és a' még hátra lévő lövött kátsákkal be-telepedtem. — Azon egynéhány még életben vóit kátsákat pedig, mellyek a' rókáktól való félelem miatt a' fejeket vadász-tarisznyámból ki-dugták, abból ki szedvén, a' haj-pántlikámmal a' ladik, orrához kötöztem, hogy úszszanak. — De tám nem is tudják ki-találni az Urak miért tselekedtem ezt? — Azért mert övedzöm nem lévén könnyen valami malom alá vihette volna a' víz a' Ladikomát, — de így a' kátsák mintegy vontatók vóltak ha azt akartam hogy balra húzzanak, jobbról, ha pedig azt akartam vólna jobbra, akkor balról tartottam melléjek a' vadász-tarisznyámat mellyben a' rókák vóltak, 's így a' leg-szebb renddel kár nélkül Deszszau kapujához el-értünk. A' kátsákat irtóztató oltsón el-adtam; a' rókákat 's Vadász-tarisznyámat pedig a' Fő-vadászmesternek ajándékoztam.

Még több mulatságokat is szándékoztam tenni a' vadászattal, de a' háborúnak
hir-

hirtelen lett ki-ütése, 's a' Svékusoknak be-ütése azokat meg-hátráltatta, de ellenben sok más tapasztalásokra adott alkalmatosságot. Sok apró tsaták s' ütköztek történtek azon a' tájon, ámbár már az ősz el-múlt, és a' tél fagygyal be-köszöntött. Egy nap nevezetesen igen nagy hideg és fagy vólt; de a' Svékusok ezt felse vették, mivel az egész gyalogság — sőt még a' lovak is meg-tanúlták a' kortsolyázást, ha szükség vólt rá. Így hát egyszerre lárma támad, az ellenség be-ütött, 's a' katonáknak lóra kellett kapni, hogy ellene menjenek.

Egy Húszárnak jövendölése.

Vólt nálunk a' többek között kovártélyban egy húszár Finnlandiai fi egy talpig betsületes, jámbor, mindennel meg-elégedő legény. Harsogván a' készülöt fúvó trombiták, így szóllott hozzánk az a' legény szomorúan: No már sokszor szolgált a' szerentse a' tsatában de most nehezen hozom vissza a' fogamat. — Mi minden módon igyekeztünk ezt a' vélekedést belöle ki-verni, de ő erőssen meg-állott a' mellett, 's csak nem sírva vett tölünk bútsút. — Vége lévén pedig a' tsatának, ismét vissza jött

a' mi Huszárunk és így mi azt gondoltuk, hogy az az ő jövődölése tsak a' félszből származott. — A' vissza jött Huszár bevezeti a' lovát az Istálóba, szénát vet neki, azzal be-jön a' szobába, 's a' fütött kályha megé le-ülvén, rá-tölt és dohányoz. Mi is körül ültünk melléje 's kértük hogy beszéljen valamit a' tsatáról, de tsak igen kurták voltak a' feleletei. Én észrevettem mint ha a' nyakán egy vékony veres sinor lett volna, de azt gondoltam hogy talám a' szeretője mely képét hordozza azon a' nyakába. Azomba egyszer az orrához nyúlt mint ha fújni akarná, hát a' feje tsak le-gurúlt 's be-esik a' lótza alá. A' fej nélkül maradt derék pedig fel-kél, fel-veszi a' fejét, 's ki ballag vele az udvarra, a' hol éppen (mivel asztalos is lakott annál a' háznál) egy újj koporsó vólt kitéve. Ebbe először bele teszi a' fejét, az után maga a' fej-nélkül való test is belé fekszik, 's meg-fogván a' koporsó tetejét, ezen szavakkal: *Jó éjtszakát!* magára teszi, 's így osztán el-is temettetett. Azután tudtam én ki, hogy a' tsatában egy az ellenség vasassai közül olly egyenes lineába találta el-vágni a' szegény Huszár nyakát, hogy a' fej a' maga helyén meg-maraadt, és igen hideg lévén oda fagyott, de természet

szet szerént a' meleg kályha megett ismét fel-engedett.

Ez a' dolog az Urak előtt talám képtelennek is teszik, — de gondolják-meg tsak, hogy a' természetben sok végére mehetetlen titkok vagynak ám még. Ha pedig ezen történet igazságáról az Urak kételkednek, ímé még egyet majd hasonlót mondok, — arról bizonyosan azt fogják az Urak mondani, hogy az már valóságos hazugság; pedig azomba betsületemre mondom, több mint igaz. Hallják tsak az Urak:

A' másik tsata alkalmatosságával a' Lovasság bevágott a' gyalogság közé. Egy kompaniának a' strá'sa mestere és egy közlegény éppen egymás mellett álltak midön két könnyü lovas hozzájuk érkezett, az egyik hátulról jobb-felől, másik pedig előlről bal-felől. Ez a' két lovas egyszerre tsípte-le az említett két gyalognak a' gombját, még pedig úgy, hogy mindeniknek a' feje a' széles kard-vason rajta maradván, a' mint a' keresztbe tett vágások estek, az egyiknek feje a' másik nyakára esett 's ott meg-álván a' nagy hidegben oda fagyott. Ekképpen a' köz-ember feje a' strá'sa -mesterével, ezé pedig amazéval fel-tserélődött. A' köz-ember tehát a' strá-fel-

'sa-mester fejjel azzonnal el-kezdett Com-mendirozni, — de senki sem akart neki szót fogadni, mivel tsak köz-ruhában, 's nádpáltza nélkül vólt. A' strá'sa-mesterről pedig azt gondolták, hogy talám más Com-pániából elegyedett oda 's el-akarták onnét üzni. — Az alatt oda érkezik egy káplár, 's a' komandirozó félig köz-embere félig strá'sa-mestere jól rá szabdal, — annál pe-dig páltza nem lévén, a' puska agyával úgy meg-üti a' káplárt, hogy mindjárt földre e-sett, kinek is mások segítségül jöven, az esmeretlen strá'sa-mester köz-legényt aris-tomba veszik. — Az igazi strá'sa-mester a-zomba köz-legényi fejével igen tsendesen viselte magát, Végre oda megy a' Kapitány 's kérdi tőlök, meg-esmervén őket, hogy miért tserélték-fel mondérjaikat. — De sem-mit belőlök ki nem vehetvén, ítélő-szek elébe állítják - 's már az akasztófára kár-hoztatták őket, midön ehol hozzák fogva azon két lovasokat, kik az ő vágások által ezt a' zürzzavart okozták, a' kik osztán az egész dolgot világosságra hozták. Örömet vissza tserélték vólna a' két fejeket, de mivel az orvoslás rosz kimenetelétől lehe-tett tartani, tsak meg-hagyták úgy a' mint vóltak. Az ifjú Strá'sa-mesterné leg-nyer-tesebb lett ezen tserébe, mert az első férje
gyen-

gyenge, kitsiny ember, — de az említett köz-legény egy derék, tzombos, erős fitz-kó volt. —

Egynehány hónapok után azomban a' tsata piatzáúl Cseh ország választatódván, a' katonaság Deszsauból mind el-takarodott, 's én az én hajdani mulatságaimat tovább folytattam. Egy Seborvostól nevezetesen, vettem egy veres pudlit, a' melly a' leg-remekebbül ki volt minden mester-ségekre tanítva. — Tudott fonni, puskát tisztítani, 'seb - órát felhúzni, tántzolni 's több e' félet. — Egyszer egy hattyúra huszítottam a' tóba, 's azonnal ben teremvén fel-ugrott a' hattyúr 's hosszú füleit annak orr lyukain keresztül huzván öszve kötötte, 's úgy hozta-ki a' hattyút minden baj nélkül a' szárazra. Erejére nézve-is méltán dítsérhetem ezt a' kutyát, mert, hogy példával világosítsam, egyszer két vad ökröt egyszerre fülöknél fogva meg-kapván, addig verte öszve a' fejeket, míg el-szédülve a' földre estek.

E l - ú t a z á s.

Sok időt töltvén már Deszsauban, 's gondolóra vévén egyfzersmind azt-is; hogy miért lebsegek én tsak egy helyen: meghatá-

határozom magamat, hogy ezt a' kelleme-
tes várost el-hagyjam. Alig hallotta azt
meg, a' fellyebb említett puska-töltöm — va-
dászom, azonnal sírva lábaimhoz borúl-
ván így szólt: Nagóságos Uram! mind ed-
dig hűségesen szolgáltam és ezután is úgy
fogom szolgálni Nagyságodat, mert tudom
hogy csak Nagyságod mellett lehetek leg-
derekabb vadászszá a' föld-színén, — de jól
tudja Nagyságod — hogy házas vagyok —
's feleségemet gyermekeivel itt kell hagy-
nom. Most ő házbérben lakik, de ha én
el-megyek, — — — hiszen esmeri Nagysá-
god a' Deszsaui házi-gazdákat millyenek. —
Csak valaki két garassal ígérjen több bért,
mindjárt törvényesen ki-adnak a' felesége-
men. — Hagyjon hát engemet Nagyságod
itt. Nyugodalomban fogok élni, 's ha le-
het majd éjjeli őrré (Bakterré) leszek, így
leg-alább használok a' Házának 's gyemeke-
imnek. —

Megsajnáltam a' nyomorúlt fitzkét, 's
mint hogy úgy is azt tettem-fel magam-
ban, hogy végső napjaimat Deszsauban
fogom el-tölteni: tehát meg-vettem egy tá-
gas strá'sa-házat, 's abba az aszszonyt gyer-
mekeivel egygyütt beszállítottam. Így min-
dent jól el-rendelvén, 's az Udvertől illen-
dő módon el-bútsúzván, ki-adtam a' va-

dászaimeknek a' parantsolatot, hogy mivel már Familiája szükségéről tettem, tehát nolens volens velem el-fog utazni. —

Igy tehát el-kezdett útamat az Albis vize mellett folytattam, mivel ez a' táj nékem igen tetszett. Mert bizonyos-is az, hogy a' ki ezen folyó vizet még nem látta, az nem mondhatja-el, hogy sokat látott. — Néhol néhol úgy öszve kígyósodik, 's tsavarodik, hogy azt gondosná az ember, lehetetlen tsavargó folyásinak többé egymástól el-válni. E' felett még halakkal is igen bővelkedik. Én gyermekségemtől fogva nagy kedvellője lévén a' halászatnak, nap-közben tett utazásaim után rendszerént halászoknál háltam-meg, 's ilyenkor mindég szoktam a' vízben horgászni. Egy nap, valamely faluban érvén a' vendégfogadóba szállottam. A' fogadós szomszédjának igen módos felesége vólt, ki is nékem egyszerre nagyon meg-tetzett. De gondolám magamban, hogy köthetek én ezzel a' szép menyetskével esmeretséget, azon rövid idő alatt, míg itt múlatok? — 's már egészen ki is vettem az eszemből, és szokásom szerint horgászni mentem. Mivel pedig az nap egy hal sem akadt a' horgomra, tehát rákászni kezdettem, és olly szerentsés vóltam, hogy a' halász 'sákomat tele fogtam

rá.

rákokkal. Az alatt az éjtszaka előjövén én a' szállásomra vissza tértem. A' szép Aszszonykának háza előtt el-menvén, éppen az ablakon nézegetett ki, 's nekem nyájasan jó estvét kívánt. Illyen módon egy kis beszédbe eredvén vele, el-beszéltem néki a' rákázásbéli szerentsémet, 's a' fogott rákoknak egy részével meg-kínáltani 's kértem engedné meg hogy meg-látogassam; de a' mellyre ő tsak azt felelte, hogy a' Háza már be-van tsukva, hogy az Ura el-útazott, az apja pedig a' ki korán feküdni szokott menni, a' kultsot magához vette. Sok kéresemre 's könyörgésemre még is, mutatott végre egy lajtorját, mellyet én azonnal a' falhoz támasztván, rajta a' rákkal tele lévő 'sákkal együtt, — hozzá fel-másztam. Alig léptem bé a' szobájába, 's alig tettem egy illendő módi 's udvariás főhajtást, midőn már az ablak alatt zörgést hallottunk. Ki-tekintünk, hát a' lajtorja el-van véve, — 's a' férje (a' ki kétség kívül a' lajtorját el-vette) az ajtón áll 's zörget. — Ezen állapotban szükségem volt a' jó tanátsra. Míg azomba az öreg apa az ágyból fel-vántzorgott, 's mig az ajtót kinyitotta a' zörgető Férjnek, nyertem egy kis időt a' magam szabadulásáról való gondolkodásra. Eszembe jutnak a' nagy

zavarodásban a' rákjaim, — fogtam 's ki töltvén őket, egyiket farkánál fogva a' másikonak ollójába tsípettem, 's így magamnak egy hosszú kötelet készítvén azokból, és azt az ablak fájához kötvén, rajta szerentsésen le-másztam, és meg-szabadultam. Csak az esett nehezemre, hogy azt a' szép aszszonykát az ö kétség nélkül meg-boszszontatott Férje haragjának prédául kellett hagynom, a' nélkül hogy segítségére lehettem volna. A' rákjaimmal leg-kevesebbet gondoltam.

Még másnap kénytelen voltam azon faluban az időt tölteni, mivel a' lovaimat kellett patkoltatni. Ez a' dolog azombanékem leg-kevesebbé sem volt kedvemre, mert tartottam tőle, hogy az aszszonynak a' férje, ha mindjárt az aszszonyka semmit nem vallana is, reám gyanúskodhatna, sőt kérdőre is húzhatna. Hogy hát minden lehető kedvetlenséget ki-kerüljek, még setétes hajnalkor ismét az Albishoz mentem a' horgommal, 's mivel pedig még akkor igen nagyon potyogott a' harmat, egy viaszkos vászon *esső ellen-valót*-is kellett vinni magammal. Alig vetém ki a' horgot már vettem észre, hogy valami meg-kapta. Húzámm hát egész erőmből, 's látám hogy egy nagy temérdek Viza jön fel a' vízre, de

a' melly mihelyt engem meg-pillantott, egygyet tsapván a' farkával magamat, ki a' horog madzagját el nem eresztettem, szép hirtelen a' vízbe be-húzott. Ezer szerentse hogy az essőellenvalóm nálam volt, mert tsak ennek köszönhetem hogy hallá nem lettem. Az esső-ellen-való ugyan is méllyen gömbölyödött fél golyóhis kerekiségű lévén, a' víznek felső színén fel-akadt, 's a' levegővel meg-telt gömbölyűsége engem tsak annyira engedett el-ülni, hogy a' fejem mindig szabadon lehetett. A' merre már most a' hal a' vízben úszott, ugyan arra voltam én-is kéntelen, mint valamely vízbuborék a' víz színén úszni, 's így úsztam én két egész napon által, harmadik napra pedig a' Magdeburgi hídhöz jutván, annak egy vastag lábába meg-kapaszkodtam, a' horog madzagját hirtelen erőssen reá kötöttem, 's azután szaporán az esső-ellen-valómmal a' hídrá fel-másztam. De alig mentem egy-két lépést a' városfelé, midőn a' Vámos meg-fzöllít — 's vámot kér tőlem, — mellyre én egész méltó bosszszonkodással azt mondám neki, hogy hiszem nem vagyok én 'Sidó. — Tudom, tudom, felelé a' vámos, de a' kátsákért, mellyeket az Úr a' fején akar a' városba be-vinni, tsak ugyan kell fizetni. — Ekkor le-veszem az esső-ellen-valómat, hát

tsu-

tsudálkozva látom, hogy a' vadkátsák a-
zón két napi úzásom alatt, a' *Paraplémra*
fészket tsináltak, 's már egy pár közzülök
tojáson-is ült. A' mi még derekabb vólt,
el-sem repülek, és én szépen el-vittem őket
magammal a' Fogadóba, 's ott a' Fogadós-
nak nagy örömmre neki ajándékoztam. Ez-
után el-beszélvén a' Vizával lett története-
met, sok emberekkel egygyütt oda mentem,
a' hová azt a' madzagnál fogva a' Hidláb-
hoz meg-kötöttem, és ötöt az engem kísé-
rőknek, és egynehány lovaknak segítségé-
vel végre tsak ugyan ki húztuk a' szárazra.
Nem akarok ezen halnak nagyságáról sokat
beszélni, elig legyen annyit mondanom,
hogy a' Vendégfogadós, kinek én azt 200 fo-
rinton el-adtam, annak két szeme lentséjé-
ből — mellyek valamelly gyöngy forma ma-
tériából voltak — két nagy leveses tsészét
esztergályoztatott, 's meg-ígérte, hogy azo-
kat örök emlékezetnek okáért meg-tartja.

Ezer szerentse volt reám nézve, hogy
mikor horgászni akkor ki mentem, a' vadá-
szomnál pénzt hagytam, 's egyszersmind az
Marsútat-is néki fel-jegyzettem előre; mert
így már reménylhettem, hogy engemet
hijába várván vissza, az úti eszközökkel
egygyütt utánnam fog jönni. Nem-is tsalat-
koztam-meg, mert más nap estvére már el-

érkezett utánam. Ő el-beszéllé nekem, hogy azon reggel, mikor én olly korán horgászni ki mentem a' Menyetskének az Ura egy vas villával a' Vendégfogadóba valóssággal meg-jelent, 's utánam tudakozódott, és hogy az egész dolog úgy el-hiresedett a' faluban, hogy ott többé meg-jelenni bátorságosnak nem tarthatnám. Melly nagy szerentsének tartottam ekkor, olly akaratom ellen történt úzásomat, lehet gondolni.

Most már keveset aggódtam az egész dolgon, és fel-tettem magamba, hogy egy-néhány napokat Magdeburgban töltsek, mivel külömben-is egy ide szálló váltótzédulám ki-fizetése után kellett vagy 5 napot várakoznom. Az én Vadászom, el-is felejtém mondani, utjában egy vi'slát fogott-el, és ezt utánam hozta. Gyönyörű szép, de igen alacson volt. Most már meg-akartam ezt-is próbálni, kaptam hát a' puskámat, 's vadásztaskámat, bele veték egy darab szalonnát és kenyeret, 's a' kutyával együtt mentem a' vadászatra. Nyúlat sokáig egy fiát sem találtunk; végre egy nagy tavat látván meg, arra indúltam, hogy ha egy Kátsát vagy Snepfet löhetnék, de e' sem volt egy fia-is. Leg-nagyobb boszszúságomra pedig, a' tónak környéke olly nyálkás

és agyagos volt, hogy alig húzhatta az ember ki a lábait belőle. Az én kutyám az alatt csak keresgélt ide 's tova egész szorgalmatossággal, egyszer füttyentek neki, hozzám szalad, hát csak el-bámúlok bele, hogy az én vi'slám a' nagy agyag sárban annyira meg-nyúlt, lábai úgy meg-hosszabbodtak, hogy tökéletes agár lett belőle. Míg azomban én pipára gyujtván a' mezőn járkáltam, fel ugrik előttem egy nyúl, — a' vi'slám pedig, mint a' melly már tökéletes agár természetet vett-sel a' formájával, utánna eredett, és egy maga el - is fogta. Én a' nyúlat a' vadásztáskámba bele tettem, 's minthogy a' dohány füst a' nyelve-met igen marta, a' pipámat - is, azon fél égtében bele vettem.

Még egy darabig járkáltam fel 's alá, de végre igen el-fáradván, egy határ halomra le-ültem, hogy magamat ki-nyugodjam, 's a' velem vitt szalonnából egy keveset falatozzak. A' mint ki-nyitom a' vadásztáskámat, igen kellemetes petsenye szag üt meg az örromat, holott én semmi sült fé-lét a' tarisznyámba nem tettem. Eleinte azt gondoltam, hogy talán az én nagy lel-kü vendégfogadósom dugott-el valami petsenye darabot titkon a' táskámba; de melly nagy volt bámulásom, midőn a' táskámat

ki-

ki-fordítván, láttam, hogy a' bole tett nyúl, az égő pipa tüzetől, 's a' szalonna segítségével tökéletes petsenyévé sült. Már ennél kedvesebb történet nem érhetett volna, — minekokáért az egygyik tzombját a' nyúlnak el-vágván, nagy kíváncsisággal fel-falatoztam, a' többi részét pedig magammal haza vittem. Minthogy a' vadászok a' jár-kálás közben sokszor meg-éheznek, próbálják meg, ha a' félig égett pipa nekik-is ilyen szerentsével szolgálna. De akkor tudni való, hogy először nyúlnak kell lenni a' táskában.

Végre a' váltótzódulámra szolló pénzt meg-kapván, el-adtam lovamat és kotsimat 's Hamburgig hajón mentem. Ez a' város nékem főképpen azért tetszett, hogy minden élelemre való felesleg mértékben tatál-tatik benne, kiváltképpen pedig jó és nagy tengeri halnak.

Itt ismét hajóra ülven Svétziára által útaztam. Ez igen jó föld, de irtóztató hideg tájék. Itt sokszor olly hideg van, hogy a' vastag gerendák úgy öszve zsugorodnak, mintha a' forgátsfánk. Sőt az-is meg-esik gyakran, hogy a' kemény hideg a' nagy házakat és palotákat úgy öszve húzza, mint az üres hójag dohányzsatskót, és csak a' nyár el-érkezésével térnek vissza előbbi

előbbi állapotjokra. Ha az öszvehúzódas közben valamely ember vagy barom a rántzközé nem esik, az öszveszakúl, ha pedig a rántzba esik éhel kell neki ott elveszni. Nem-is tudom mellyik esztendőben olly nagy hideg vólt itt, hogy a zürzavaros hideg szél a medvéket, farkasokat, rókákat az ablakon által a lakosok szobáiba be-fujta; a szél pedig le-tsenedesedvén nyóltz hétig olly nagy hó esett, hogy az egész tartomány egy meg-mérhetetlen nagy hó golyóbisnak látszott.

A' Medvével-való ritka Történet.

Mivel azt tettem fel magamban, hogy egynéhány hónapokat fogok tölteni Svétziában: tehát egy vadásztérséget ki-árendáltam, mellyben egy fátzános kert-is volt. Előjövén a fátzánok költéseknék ideje, meg-esett, hogy sokan közülök a kerten kívül jártak tojni, 's én midön sétáltam gyakran leltem illyen egész fészek tojasokat, és azokat gondosan haza hordván pulykák alá-szoktam rakni, hogy ki-költsék. Eggykor éppen ezen dolog végett ki-ballagtam, 's ismét találván egy fészek tojást, de semmi edény nem lévén nálam, friss gyenge fűveszszökből hirtelen egy kis kosárkát fon-

tam-

tam, ebbe a' talált tojásokat bele rakván, mentem hallagva haza felé magamban azt számolgatván fel, hogy mennyi Fátzánjaim fognak nekem kelni. A' mint egy rétre kiérek, egy nagy medvének látása rezzent-fel gondolkodásomból, melly-is, a' mit még soha sem láttam, setét kék színű volt. Lehet képzelni szorongattatásomat. A' puskám csak nyúl serétre volt töltve, következésképpen azzal vele szembe nem szállhattam. Gondolám hát, hogy leg-jobb leszsz azt az irtóztató nagy medvét, ha lehet kikerülni, 's magamat el-rejteni hogy észre ne vegyen. El-lappangottam hát oldalra az útból, 's szorongattatva vártam a' dolog kimenetelét. Rettenetes haraggal ment a' medve, semmi fát ki nem került, mert ha tsak alig taszította is meg azokat a' fejével már ki dültek. — Már el-haladott melletttem egynehány lépésnyire, 's már azt gondoltam, hogy túl vagyok a' veszedelmen, hátra néztem hát, hogy ezt az irtóztató állatot hátúlról-is meg-tekintsem; de a' mint vissza tekinték a' nyakam (a' mi sokszor meg esik nálam) meg-roppant. A' medve, jóllehet már vagy 200 lépésre volt tőlem, meg-hallotta a' nyakam roppanását, körül tekinti magát, 's azzal vissza egyenesen nékem. — Látám hogy már egyéb mód nints mint

mint magamat oltalmazni, kaptam hát a' puskámat és reá sütöttem, de tsötörtököt mondott. Én azomba tsak tartottam azt a' medvének szegezve, melly is közel jövéen hozzám, a' puska lyuka éppen a' mellyéhez ért. Ekkor a' medve az első lábával hozzám tsapván, a' körmei a' puskám gyújtó lyukához és atzéljához értek. Meg-lehet hogy a' körmei közt valami apró tűzkő darabok lehettek, mellyek az atzélhoz tsapodván, a' 'por ellobbant, a' puska el-sült, a' medve le-dült. Magam-is hasznomra fordítám e' jó alkalmatosságot, 's futásnak eredtem. Egy jó futamatnyira meg-állok, vissza tekintek, hát látom, hogy a' medve fel-ván; tzorgott, 's sebjét földdel be-tömte. Nem lévén pedig a' föld elég a' seb be-tömésére, meg-látá az én fátzán tojasos kosáramat, mellyet én nagy szorongattatásomba el-vettem, fel-kapta azt, és a' benne lévő tojásokkal egygyütt a' sebjébe be-tömte. Be-lévén a' sebje dugva, egyszerre utánnam ered ismét. De mi történt? Mivel a' nap igen melegen sütött, a' gyenge füz vesszők, mellyekből a' kosár készült, ki-bomlottak a' futásközben, hirtelen ki-leveledzettek, úgy hogy mire a' medve hozzám közelítetni kezdett, már egész füz-fa bokor nőtt-ki a' sebjén. Eleinte mind a' négy lábán futott,

de

de a' fűz ágak mind inkább növény 's terjedvén, két lábára kellett neki állani, 's e' volt az oka, hogy engem sokáig el-nem érhetett.

Hol jobbra hol balra ugrottam ki előtte; de már utóljára még-is meg-kapott volna; hanem szerentsémre egy sereg seregély szállott az ő sebjéből ki nevedett fűzfabokorra, mellyeknek lármája 's szárnyaiknak tsattogása ötlet meg-rezzentvén, a' kergetéssel fel-hagyott, és meg-fordulván, az erdő felé vissza tért. Engem ez a' történet nem hogy meg-ijesztett volna, sőt azonnal puskámát két golyóbisra meg-töltvén, a' medvének utánna iramodtam. Közelebb érvén hozzá, látám hogy a' fűz ágak a' sebjéből egygyenként el-száradva ki-potyogtak, kétség kívül a' nagy és meleg miatt; mellyek ki-hullván ismét négy lábára állott, mint leg-első ízben egész hideg vérrel mint egy gondolkozva ballagdogált, 's jóllehet már én majd éppen sarkában voltam, még sem tekintett tsak hátra-is, — míg egy göröngyöt fel-kapván azt neki a' lábai közé hajítottam. Erről a' hajítástól a' medve annyira meg-rettent, hogy abba a' pillantásba hét nyóltzad résznél többet el-vesztett a' nagyságából, 's az óralyuka alig volt két arasznyira a' hátulsó lyukától, úgy öszve

zsűgörodott ijedtében. De bezzeg egy két pillantás múlva ismét vissza nyúlt az eléb-beri nagyságára 's hátulso lábaira fel-álván, nekem rúgtatott. Én azomba bár melly helyén volt is a' szívem, el-vesztém minden bátorságomat, midön reá akarván löni a' puskám tsötörtököt kiáltott, 's már akkor olly közel volt hazzám hogy első lábait szinte ki terjeszté az én ölelésemre. Én el-vesztém érzéseimet, 's tsak akkor tértem magamhoz, midön már egynehányszor úgy magához szorított, hogy majd a' lelke ment ki.

Minthogy pedig a' medve feje az enyimen sokkal feljül ért, 's következésképpen harapásával nem árthatott, nékem pedig egyik kérem sem volt szabadon: tehát arra a' gondolatra vetemedtem, hogy én fogom magamat harapással védelmezni. Megragadván, tehát fogaimmal a' szakállát jó darabig erőssen húztam, míg tsak a' szorítással valamennyire alább nem hagyott. De minthogy már majd minden erőm elhagyott, egy utolsó szabadító eszközhöz folyamodtam, melly e' volt, hogy én a' felső ruháimból egészszen ki vetkezvén 's ki bujván, azokat a' medvének lábai között hagytam, ki-is mindég azt gondolván, hogy én benne vagyok, még dühösebben szorítgatta azokat. Én pedig háta megé kerülvén

a' medvének, lassan az ő körmei közt lévő Frakkomnak zsebjébe nyultam, 's egy töltött mordályt abból ki vévén, a' medvének a' füléhez tartottam, 's már éppen el-akarám sütni, midőn a' medve hirtelenséggel halva a' földre rogyott. Visgálván okát veszedelmének ki találtam csak hamar, hogy a' ruháimat kegyetlenül szorongatván maga magát agyon szorította. Eképpen gyözedelmeskedtem én ezen a' nagy medvén, nem annyira testem ereje, mint okosságom, 's elmés bátorságom által.

Tengeri tapasztalások.

Ez és több ehez hasonló szárazon tett tapasztalásaim's történeteim után, mellyeknek egyenként való el-beszéllése igen hosszúra terjedne, arra a' gondolatra vetemedtem, hogy jövendő szerentsémet a' tengeren - is keressem, 's kereskedést indítsak. Meg-kell ugyan-is jegyezni, hogy ezen idő tájba egy meg - halálozott távoltól való Atyámfiától, a' ki Persiában zabbal kereskedő volt, egy millio kemény tallérból álló summát kaptam örökségül, mellyet én az úti tarisznyámban mindenütt hurtzoltam, hitelre ki adni nem bátorkodván.

Éppen

Éppen ekkor tartózkodott Stockholmban egy tengeri kereskedő, ki-is társat keresett maga mellé, a' kivel egy nagy hajót ki készíthetvén, a' világ négy részeiben kereskedést indítana. Ezzel én értekezvén, vele meg-eggyeztem, 's ő tölem ezen tzelra fél miliomot kérvén, vele Contractusra léptem. De most már azt nem tudtam, hogy a' másik fél miliomommal mit tsináljak, hogy el ne vesszen. Végre tsak ugyan feltaláltam magamat. Tudtam egy fundust ezen a' tájon, mellynek földje tsupa hegy és vas volt, 's mellyet rajtam kívül senki sem tudott. Ennek birtokosával értekeztem, hogy nem adná é el? ki-is jóllehet először tsudáلكozni láttatott azon, hogy én illy terméketlen földet akarok meg-venni, utóljára tsak ugyan tsékély áron nékem által engedte, főképpen azért, mivel én magamat híres tsillagvisgálónak adtam ki, 's azt mondtam, hogy ezen a' funduson lévő legnagyobb hegyen Tsillagvisgáló tornyot akarok építeni. — Meg-esvén a' vásárlás, a' hegynek közepét keresztül metszettem fűrészekkel, úgy hogy a' tetejéből egy egész fedél lett. Az alsó részében egy lyukat ásván, pénzemet abban el-rejtettem, 's a' lefűrészelt tetejét ismét reá tévén jól le-szegeztem; erre pedig egy házat építtetvén
abba

abba egy Ispánt szállítottam, 's ezt így elvégezvén, a' feljebb említett kskereskedővel a' hajó ki készítéséhez láttam. Végre egy irtóztató nagy hajót ki-is készítvén, 's arra a' szükséges barmokat, 's kereskedésre való matériákat ú. m. szegeket, bitskákat, fejszéket, töket, apró tükröket, ollókat, nyakra - való gyöngyöket 's egyéb más aprólékságokat be szerezvén — vitorláinkat szélnek eresztettünk. Utazásunk kezdete meg-lehető-jó volt, azt az egyyet kivévén, hogy első nap mindnyáján tengeri betegségbe estünk, nem tsak magunk pedig, hanem még a' hajónk-is, minthogy új épület lévén, ekkor vólt leg-először tengeren. De ezen bajunk egynehány nap múlva el-múlván, békével tovább hajókáztunk 's a' Gibraltári szoros tengert el-értük; hanem itt bezzeg más baj adta elő magát. Ugyan-is a' tenger itt sokkal szorosabb vólt mint hogy nagy hajónkkal rajta keresztül mehettünk vólna. Itt-is én találtam fel magamat. Az ott lévő erdőkből t. i. a' hajón lévő átsokkal a' leg-nagyobb fákat ki vagdaltatván, azokból egy irtóztató nagy tsizmafát (kaptát) tsináltattam, mellyre a' tenger szorosságát reá húzván, az által azt ki tágitottam, 's e'képpen azon keresztül mentünk.

A nagy Tzapa.

A' közép tengeren hajókázván egy éjtszaka irtóztató nagy tsapást vettünk észre a' hajónkon, mintha valami kösziklához ütdött volna. Igen nagy félelmek között vártuk a' virradttát, hogy ezen nagy taszítás okát ki-tudhassuk. De melly nagy vólt bámulásom, midőn reggel én leg-először a' hajó fedelezetére ki-menvén, látám, hogy a' hajónk óra a' setét ejtszakában egy nagy Tzapa szájába ment bele, 's az abban torlánál fogva fen akadt. A' hajó orra oldalán pedig két nagy Vasmatska függvén, mivel farkával szüntelen a' hajót tsapkodta, annál fogva azokba is fen akadott, és így semmi módon el nem szabadúlhatott. Még ekkor egy kevés élet vólt benne, hanem mi egészszen agyon vervén, a' hajó fedelére fel-vontuk, a' hol azt a' Hajóslegények azonnal fel-darabolák, és a' gyomrában olly prédára leltek, mellynél kedvesebb nékik semmi sem lehetett volna. A' talált préda ez vólt: 10 hordó tzukor és kávé, 10 láda jó dohány, 12 hordó savanyú káposzta, 6 hordó égett bor, 10 hordó somlai bor, 30 hordó tzitron víz, mondola tég, 200 zsák kolompér (földi alma, tsutsorka, vagy a' ki mint akarja nevezni) 124 hordó liszt,

liszt, 120 hordó be-sózott hús, és a' mi legtsudálatossabb volt, egy egész kankalékos kút-is volt a' gyomrába vederral's mindennel együtt. A' hajós legényeket kell esmerni ha valaki azoknak ekkori örömeiket képzelni akarja. Vígságokba az árbotzfa tetejéig ugráltak-fel, és olly irtóztató hurra kiáltásokat tettek, hogy attól egynehány pálinkás hordónak abrintsa szélel pattant. Jollehet pedig a' Tzapa hús magába izetlen, azt még-is egy a' mi hajókon lévő frantzia szakáts úgy el-készítette burgundiai borban, hogy én annál jobbat még nem ettem.

További Útazás.

Tovább folytattuk útunkat jó szélünk lévén, egynehány szélveszek ugyan támadtak ellenünk, de a' mellyeknek el-beszéllésekkel mulatni nem akarok. Tsak egy tengeri zivatarról kívánok szólni, melly igen különös volt azért, hogy a' habok a' levegőbe a' hidegnek 36 graditsáig emelkedvén, s duzzadván fel, azoknak leg-felső tsuttok mind meg-fagyott, mellyeknek jég darabjai le potyogván, sok halakat agyon tsapkodtak, sőt egy ágyúból-is melly a' lövő lyukból nagyon kiállott, egy jó darabot letörték. Ezen kegyetlen vizi zürzavar el-

tsendesedvén, 3 hétig úztunk a' nélkül, hogy rajtuk valamely különös meg-jegyzésre méltó dolog történt volna. Ki vévén, hogy egy napon irtóztato sok repülő halak repülvén el a' hajónk felett nagy számmal estek le közülök annak a' tetejére, 's a' melyeket magunk meg nem emészthettünk, a' hajón lévő disznókat hizlaltuk velek, kik is ezen halaktól annyira meg-hiztak, hogy még a' tsontjaik is szalonnává változtak 's lábaikon nem állhatván, tsak ugy kellett nekik, mint a' Pontyoknak a' hasokon vitzkándózni, 's tsúszni mászni. Végre a' Dardanellák között keresztül hajóztunk, de itt a' hajón keresztbe fordulván, minthogy nagy vólt, a' két parton fen akadt, úgy hogy tsak nagy bajjal tudtuk ismét vízre venni. Utóljára sok bajoskodás után be futottunk tsak ugyan az Alexandriai kikötő helybe, 's a' szárazra ki-szállottunk. Portékáinkat a' Tartomány-igazgató engedelmével ki-rakván, 14 napok el-folyta alatt szerentsésen pénzzé tettük. Ezen a' pénzen ismét Egyptomi portékákat szándékoztunk venni, 's Európába vissza hozni u. m. gabonát, Mumiákat (be fűszerszámózott holttesteket), arabiai Gummi, sőt ha oltsón hozzájuk lehetne jutni, egynehány Piramisokat-is. Minthogy pedig a' be-vásárlás las-

san haladott, fel-tettem magamban, hogy ezen több ezer esztendőktől fogva nevezetes földön egy kis utazást teszek, 's ritkaságait meg-visgálom. Minthogy pedig ezen országban posta 's egyéb utazó kotsik nintsenek, tehát meg-határoztam, hogy lovon utazok. Vettem tehát két Arabiai lovakat, mellyek a' leg-sebesebb futóknak tartattak; 's szolgámnak, vagy kíséremnek egy Mamelukot vettem fel. Minthogy pedig én Palestínába szándékoztam, azomba oda nagy pusztasivatagokon kell menni, szükség volt az útra való eledelekről gondoskodni. Mivel pedig két lóra sokat nem lehetett rakni, én más-kép bántam a' dologgal. Ugyan-is nem tsak a' nyergeket, kengyeleket, hanem még a' montli'sákokat-is tésztából tsináltattam, 's azokat belől száraz hússal jól meg-töltöttem, hasonlót tselekedtem ruháinkal-is, meg-süttettük előre azokat, hogy ha reászorúlunk, meg-ehessük. Így osztán mind-egyikünk egy pár pisztollal 's egy karddal fel-fegyverezve utunknak eredtünk. De a' leg-nagyobb előre látásunk mellett, tsak gondolják-el az Urak, a' vizet elfelejtettük, a' melly pedig ezen forró tájékokon a' leg-múlhatatlanúl szükségesebb lett volna. Minnek tölteném az időt a' pusztákon való utazásunk hosszazas előbeszéléssel, az idő rövid-

vidsége szerént csak nevezetesebb tapasztalásimat mondom elő. Több napi utazásunk után tehát egy arabiai Nemzetnek lakhelyére érkeztünk. Az Emir elébe vezettek bennünket, ki-is egy Sátorba fő embereivel Filkót jádzott. Alig pillantott meg engem, azonnal el-hajtván a' kártyákat, tudakozódot tőlem, mitsoda országbéli legyek, és hallván, hogy német vagyok, örömébe akkorát ugrott, hogy majd egy fertály óráig függött a' levegőben. Azután mindenféle újságokról, főképpen pedig a' mi országunkbéli játékokról értekezett velem. A' Biliard játékot meg-kedvelvén, meg-ígértem neki, hogy egyet készítek számára. Készítettem is, és ez által annyira kedvébe estem, hogy ő nekem meg-ígérte a' kérésömre, hogy a' nagy Mogol udvarába, mint hogy azt igen kívántam meg-látni, el-kísértet. Adott-is mellém 80,000 Arabsokat, kik-is irtóztató szoros rendbe álván, engemet a' szolgálammal közbe vették, 's a' pusztákon által úgy kísérték, hogy sem por sem szél minket nem érhetett. Az Indostáni határokhoz érvén, minden kísérőimet sorba meg-tzóktam, 's vissza botsátottam.

A' Nagy Mógol.

A' fő Városhoz leg-közelebb lévő faluban meg-állapodván, 's magunkat jelentvén, ugyan ott az Emirtől kapott ajánló levelünket által keillet adnunk. 's míg ad Udvartól erántunk további rendelés érkezne, várakoznunk. Már félttem, hogy majd hosszú időre halasztódik a' dolgunk, hát azomba más nap tsak meg-érkezett a' parantsolat, hogy be mehetünk a' fő városba. Beérkezésünk után a' Palotába vitettünk, ahol a' Nagy Mógol irtóztató nagy volt, a' tsizmája sarkának mindég egy lábnyi nagyságú tölgyfa deszka kellett, kesztyüje pedig 9 ökör bőrből készült. Kerek kalapja alatt egy tsapat katonaság árnyékba állhatott; a' haja szálai olly vastagok voltak, mint egy kötél, 's közönségesen ha sétálni ment, egy nagy hajónak árbotzfája szolgált neki páltza helyett. A' Nagy Mógolról nem mondok egyebet, hanem tsak azt, hogy apró kutyátskák helyett egy pár gyenge Elefánt kölykeket hordott az ölében, mellyből ki lehet következtetni, hogy ő sem a' leg-kisebb személy lehetett. A' Nagy Mógolné bennünket más napra kávéra meg-hívott; és én látván, hogy a' többi udvarlók ló hátton mennek hozzá, hogy a' kávézó asztalát fel-

fel-érhessék, azon gondolkoztam, mikép kel-
lene nekem valami derekabbat fel-találni.
Eszembe jutott, hogy én hajdan gyermek-
koromban fa lábakon járni meg-tanúltam;
meg-mértem tehát a' nagy Mógolnének ma-
gasságát, 's ahozképest magamnak egy pár
falábakat készítettem, 's ez által olly nagy-
gyá lettem hogy vele egészen szemtől szem-
be nézhettem. E' meg-lévén, az egész udvar-
lók serege kéz tsókolásra botsátódott, a'
Mogolné egy nagy asztalon ülven tartotta
a' kezét, de a' melly igen temérdek lévén
tsak a' kis ujján lévő körmeházát tsókolhat-
tuk, és ez is olly irtóztató darab hús volt,
hogy ha borjú hús lett volna, egy két font
Snitzlit lehetet volna belőle készíteni. Én
talám hatodik voltam a' kéz tsókolók kö-
zött; de bezzeg meg-jártam, mert midőn le-
hajoltam volna a' tsókolásra, egy udvarló-
nak a' nyughatatlan lova, a' fa lábaimról
le rugott, és én egy az asztalon lévő kávé-
tsészébe pottyantam. Ezer szerentse, hogy
a' kávé nem volt benne forró, mert így-is
bizonyosan bele fultam volna, de Nagy Mó-
golné Asszonyom a' kávé kanálkájával hir-
telen ki segített, és ezen pillantástól fogva
különös kegyelemmel viseltetvén erántam,
a' Férjének is hathatósan ajánlott.

A' Nagy Mógol a' ki Felesége tetszése ellen soha sem tselekedhetett, engem azonnal első rendbéli vadászszai közé rendelt, és más nap mindjárt próbáját kellett adnom alkalmas voltomnak. Egy nagy erdősé-be mentünk ki vadászni, a' hol azonnal egész sereg Elefántokra találtunk. Egy ezek közül hirtelen meg-fordulván, méltóságos lépésekkel egyenesen a' Nagy Mogolnak tartott, kinek a' kezében nem volt egyéb egy nagy pennafaragó késnél. Mihelyt az állat hozzá közel esett, azonnal a' késsel egy hárántékos metzést tett az órra hegyén, mint a' tollon szoktak, azután azt az ujjával behasítván, a' két szélét meg-fogta, és így a' hosszú órrot egész a' fejéig kétfelé repesztette. Ezen kétfelé hasított órrot az elefánton kétfelől körül vévén, hátulról a' farka alatt egy pántlikával öszve kötötte, 's így az alatt már egy lépést sem tehetvén, most már könnyű volt egészen meg-ölni.

Én azomban leg-közelebb álván a' Fejedelemhez, a' második Elefánt nekem jött. Én ló háton voltam, és látván hogy már réám jön hirtelen keresztül ugrottam rajta, és ezen ugrásomban a' két ki álló hosszú fogaiba, egyegy parafa golyóbitsot szúrta, azután körül kerülvén a' lóval, a' nálam lévő karddal olly mély tsapást és sebet tettem

tem a' hátulsó tzombján, hogy az abból ki ömlő vér egész patakot, sőt folyót formált. De ő is éppen ezen pillantásban a' lovamhoz tsapván! hosszú orrával, annak mind a' négy lábát el tsapta, egészszen a' testétől, 's nekem a' nyeregből ki kellett ugrani. Második tsapással bizonyosan megölte volna szegény párát, de ez egy róka lyukát vévén észre, abba hirtelen bele hengergödzött. Ezzel az Elefánt rólam egészen el-felejtkezvén, futásnak eredett. Én látván, hogy gyalog utól nem érhetem, hirtelen egy darab fát a' ki folyó vérének árjába vetettem, arra rá áltam, és a' kardommal mindenütt nyomába eveztem. Ez a' kergetés majd 12 német mértföldnyire tartott, míg végre az Elefánt meg-állván, 's engem meg-pillantván, egyenesen felém rohant. Én vissza hátrálván, egy bokorba meg-botolva el-estem, és az Elefánt az orrával engem el-hibáztván, rajtam szépen keresztül ment. Most már nem tudtam más menedéket, hanem hirtelen fel-pattanván a' földről, az Elefánt tzombján ejtett nagy sebbe bele ugrottam, és kardomat a' szívéen egészen keresztül ütven, ötöt szerentséssen meg-öltem. Most már a' volt a' kérdés, hogy viszem én ezt a' nagy állatot a' vadászó társasághoz vissza? De itt-is fel-tal-

laltam magamat. Volt ugyan is a' zsebem-
ben egy jókora darab magneskő, melly a'
mint tudjuk, a' vasat magához vonja. Én
hát a' szobám kúlsát az elefánt orrára köt-
vén, 's a' mágnesset kezembe vévén, belől
ballagtam; ez a' kő pedig természet szerént
a' vas kultsot, és ez által az elefántot is
maga után vontá, 's így én rövid idő alatt
nagy prédámmal a' vadászó társasághoz
vissza érkeztem. Melly nagy lett legyen
a' Mógolnak, és az egész társaságnak az én
tettemen való tsudálkozása, le nem írha-
tom. Ők a' mágnesset nem látván, és nem
is esmérvén, engemet valóságos bűbájos-
nak tartottak; én pedig őket ezen véleke-
désekben önként meg-hagytam, 's megasz-
talásaikat egész hidegvérű fenntartisággal
fogadtam el. Sőt még többet tselokedtem,
hogy őket nagyobb bámúlásra ragadjam.
Ugyan-is a' Nagy Mógoltól le ölt Elefántot
is az enyimhez köttettem, az után az egész
vadászó sereget levaikkal egygyütt reá állí-
tottam, és őket nagy gyönyörűségekre mint
valamelly szánkón szerentséssen a' fő város-
ba be vontattam.

Nem számlálom elő több itt esett tör-
téneteimet, nem emlitem melly egyedül-
való tárgya voltam én a' közönséges beszél-
getéseknek, miként vádászta minden, fő-
kép-

képpen pedig az Indostáni szép Nem barátságomat. Tsak a' Nagy Mógolnének egy barátneját írom le rövideden, kit is ő nekem majd mint jövendőbéli jegyest kegyelmesen ajánlani méltóztatott. Ezen fő rangú kis Asszony a' Mógolnének udvari Dámája, nem a' leg-főbb szépség volt ugyan, de nem-is leg-rútabb. Magas növésű, apró veres szemű, az órra egy póznára szúrva tűzoltó horognak jó lett volna. Szája, ha módosan mosolygott, kétfelől a' füléig ért. Lábai olly módosok voltak, hogy a' lépése nyomába egy fertály mérő borsét el lehetett volna vetni. Mikor nevetett olly kellemetesen el tudta vonni a' szátskáját, hogy én sokszor tréfából egy görög dinnyét a' torkán lele hajítottam, mellyet ő egy kis prüsszentéssel az órra lyukán ismét ki ugratott. Ezekből látni való, hogy illy jeles személy, egy illy jövevény bújdosónak nem kis szerentse volt.

Még egy ebédet beszéllek elő, mellyre engem a' Nagy Mógol születése napján meghívatott. Az ebéd egy irtóztató nagy befedelezett kertben adatott, a' hol egyetlenegy asztalnál, mellynek hossza két német mértföldre nyúlt, az egész Udvar, az ország fő emberei, 's a' katona tisztek egygyütt ebédeltek. Az táleledelek postakotsin hordattak-

tak-fel, a' tányérokat lovas Ordinántzok váltogatták. Én közel estem a' Nagy Mógolhoz és Feleségéhez, kik ugyan tsak meglehetős etyepetyével ették jókora portziojokat. A' levesről nem szóllok. Száraz húsnak tettek-fel eleikbe 12 öszve füzött ökrököt; a' petsenyéjek egy egy szarvorúból állott, a' kappanokat és sült tyúkokat tsak kanállal ették. Az asztalon feküdt egy nagy meg-hegyzett fenyőszál, mellyről azután tudtam meg, hogy a' Nagy Mógolnak fogpiszkállója volt. Jollehet pedig a' Nagy Mógolné nekem a' maga Udvari Dámáját ajánlotta vala, még-is vettem én észre egy darabtól fogva, hogy ő maga sem leg-érkezetlenebb erántam, mert nem tsak az, hogy a' kezemet több ízben' olly kedveltető nyájassággal szorította meg, hogy annak a' bőre tsupa kik lett, mint a' szilva, nem tsak az, hogy egy alkalmatossággal (a' mit el-is felejték elébb meg-mondani) olly nagy darab pallérozott Brillióntot ajándékozott, mint egy hat akós kordó; hanem, a' mint most az ebédnél észre vettem, a' nekem magától ajánltatott Dámára sem nézhetett szép szemmel; és én féltem hogy ezen szerelemfélétsből ne talán nagy baj fog támadni. Az ebéd végével tudtomra adatta a' Nagy Mógol, hogy még felkelésünk előtt

egy

egy musikusremekelőt fogunk hallani. Elöl is állott egy ember irtóztató nagy bögővel, és az ő számára deszkából készített emeletre felálván, musikált. De leg tüzesebb musikalása közben az állásnak egyik lába el-törvén, arról bögőjével egygyütt le - esett, melly is el-törvén egy ájulásban lévő aszszonyszemély fordult ki belőle, kit is én azonnal ama' Lipsiai játékosnénak lenni, meg-esmertem, kiről fellyebb említés tette. Ez ugyan itt az én segedelmem által ájulásából magához jött, de tsak ugyan kevés idő múlva, az én nagy bánatomra egészen meg hala.

E l k ö l t ö z é s.

Az említett Játékosnénak halála után, tartván egyszersmind attól - is, ne hogy a' Nagy Mogolnénak erántam való indulatjából valamelly nem reménylett baj támadjon: meg-határoztam magamat, hogy Indostánt el-hagyjam. Meg - is egygyeztem egy a' kikötőhelyben induló félben álló Hajónak Kapitányával, ki-is egy még második hajóval a' földet szándékozott körül hajókázni, hogy a' még esmeretlen népekkel kereskedésbéli szövetséget kötne. Lehet gondolni mennyire ingerlette egy ilyen útazás

az én látni 's tapasztalni kívánó természetemet. Meg-lévén egygyezésünk, azonnal Részültém-is az útra. A' kereskedő társamnak Egyiptomba meg-izentem, hogy reám ne várakozzon, hanem tsak folytassa dolgait, 's majd ha öszve jövünk számot vehetünk egymással. — Most már a' volt kérdés, mit tsináljunk az Mógolnétól nekem ajándékozott nagy Gyémánttal? Ha ilyen nagy darabban hagyom, ki tudja az árát meg-fizetni; hiszem ha tsak egy diónyi gyémánt is olyan drága; ekkora darabnak az árát akármelley Fejedelem sem tudná meg-adni, ha tsak mind a' négy világ részét, a' holdat, Merkuriust, Saturnust, és még több plánétákat-is nem bírna, a' pedig nekem nem elég, hogy azzal dicselkedhetném, hogy nekem a' leg-nagyobb gyémántom van. Ide járúlt még az is, hogy ez a' nagy jószág igen nagy fennyével a' szemet is gyengítette. Fel-tettem hát magamban, hogy apró darabokra töretem; és ezt az én igen nagy erejü Mameluk inasomra bízta; ki is egy nagy kovács pörröllyel reá tsapván, el-darabolta, de óh fájdalom! olly apróra mint a' porszem. Tsak némelley darabok maradtak benne akkorák mint egy tzukorborsó, mellyek tsak ugyan

egy

egy kalappal lettek, 's egynehány milio-
mot meg - értek.

Ezek után a' Nagy Mógoltól különösen
el-bútsúzván, inasommal együtt a' Hajóra
mentem, melly 30 ágyus, de már az előtt
sokat szenvedvén, kegyetlenül foltos volt.

A' nagy Szél.

Eleinte igen lassan haladott a' hajónk
a' tengeren, de bezzeg egyszer egy nagy szél
támadván, egyenes lineába úgy hajtotta a'
hajónkat, hogy egy óra alatt 12000 mért-
földet haladtunk. Illyen nagy szelet én so-
ha sem láttam; ugyan is e' miatt a' hajónk
nem úszott, hanem úgy ugrált, mint midőn
valamelly lapos követ a' víz színén tsúsztat
az ember, és minden ugrása legalább ötven
mértföldet tett. A' szél erejéről egyebet
nem szóllok, hanem csak ezt, hogy az á-
gyuk gyújtó lyukaihoz férekeztvén, azok-
ból a' golyóbisokat ki - taszigálta, mintha
úgy sütötték volna el őket. Távolról lát-
tam, hogy a' ki taszított golyóbisok egy-
nehány vadlúdat, és más tengeri állato-
kat agyon tsaptak, de a' mellyeket, mivel
vizsla nem volt velünk, magunkhoz nem ve-
hettünk. Végre tsendesedvén a' szél, a' hajó
egy közel lévő szigetnek partjához szépen
oda

oda tsúszott, a' hol azt meg - igazgatni szándékoztunk.

Az Óriással - való viadal.

Ki szálván a' szigetbe, sátorokat ütötünk annak partján, és mivel semmi emberi nyomra benne nem találtunk, méltán azt gondoltuk, hogy ez valamely esmeretlen sziget, annyival-is inkább, mivel a' tengeri mappánkon (Vízabrosz) nem volt fel-jegyezve. Ezen az okon meg-parantsolta a' hajós Kapitány, hogy senki a' parttól el ne távozzon. De én, mint ifjú, tüzes, újságkívánó ember fel sem vettem a' tilalmat, 's parantsolatot; hanem kapván a' kettős tsőjű puskámat, a' szigetbe bellyebb indúltam. Alig mentem félórányi járó földet, midön észre vettem valami dült toronyhoz hasonlót a' földön feküdni. Közelebb megyek, hát szörnyü ijedtemre egy aluvó Óriásra bukkanak. Már régen óhajtottam illyen tsuda fitzkét látni, 's vele ki kötni, és most még is, midön előttem láttam, egyszerre minden bátorságom el-enyészett. Mert jóllehet a' Mogol - is jókora volt, de az még sem tetszett előttem olyan különösnek; mert így gondolkoztam: ez a' Nagy Mogol, tehát nagynak kell neki lenni; —

azomban annak szelíd betsületes formája is volt. De ez az Oriás igen rettentőnek látszott; szemöldökei olly vastagok voltak, hogy leg-alább 12 Matráztot meg lehetett volna a' szörével tölteni. De az órra tompa vólt, 's a' többi részeivel nem vala egyarányban. — Eleinte vissza akartam lopni magamat féltemben, de tovább vizsgálván, 's ez által formájának látásához egy keveset szokván, félelmemnek nagy része el-enyészett. Hiszem, gondolám magamban, el-szaladni 's ez által nagy híremet megtsonkítani gyalázat lenne. Azon törtem hát inkább az eszemet, miképp' győzzem meg ezt a' nagy Óriást. Először azt próbáltam-meg, hogy a' puskámnak mind a' két tsőjét, melyek nyúl serétre voltak töltve, a' bal órra, lyukába tartottam 's egyszerre el-sütöttem. De mi lett a' haszna? az, hogy az Óriás egygyet kettőt prüszszentett, 's azzal ismét tovább aludt. Hirtelen újra töltém a' puskámat szatymánra, 's a' másik orra' lyukába tartván, bele löttem, 's a' puskát benne hagytam. Látván pedig, hogy még így sem halt-meg, 's tsak az orrát vakarta meg, és gondolván, hogy, ha észre vesz, ebül leszsz dolgom, tehát le guggolván, a' köpönyegembe be burkoztam, hogy meg ne lásson. De ebben a' pillantásban veszem észre, hogy

én fel-markoltatva egy setét meleg lyukba taszítottam le, melly, a' mint ki fog tet-szeni, az ő szája volt. Én ugyan tsak jól öszve húztam magamat, mint a' tsiga a' tsontházában; 's minden bizonnyal meg-fúltam volna, de a' hajón dühösködött nagy szélből annyi maradt a' köpönyegemben, hogy itt is mindég fujdogálván, nekem friss levegőt szerzett. Nem segíthettem magamon, az idő igen hosszú volt, 's az ütő 'seb órámat kí vévén, hallom, hogy már éjfélen van az idő. Tsak azzal vígasztaltam magamat, hogy így köpönyegestől talám nem emészthet meg az Óriás' béle. Reggel felé meg-éheztem, és hogy éhségemet el-űzzem, elő vészem a' pipámat, ki ütök 's rá gyújtok. Természet szerént a' füst a' bél hurkát be lepte, és én kevés idő múlva mozgást 's korrogást tapasztalván, gyanítottam, hogy az Óriás alig ha szükségére nem készül. Valami négy izbéli kórrogás után egyszerre tsak a' földön szedtem fel magamat, jókora tsomó gonosz szagú balsamos szerrel befedve, mellyből míg kiverekedhettem, egy kis idő telt bele. Végre e' megés-vén, látom, hogy tsak magam vagvok, még pedig igen nevetséges környülállásokban; az Óriás pedig sehol se volt. Most már a' mint tudtam, szaladtam a' hajóhoz; és oda

Érvén, a' tsudálkozó társaságnak különös történetemet elő beszéltem. A' vitéz Kapitány mindjárt olly ítélettel volt, hogy az Óriást fel kell keresni, 's ha lehet meg-ölni. Egyszeribe ki-is rendelte felét a' hajón lévő legénységnek két ágyúval, és én voltam a' vezérjek. Én őket ugyan azon helyre vittem, a' hol az Óriást leg-először láttam, es tsak ugyan ismét ott találtuk aludni.

A' Kapitány egy ágyút azonnal a' szájának egyengettetett, 's el-süttette. De ez keveset használt volna, és ez a' tsuda jószág a' mellette fekvő igen nagy darabfával (melyből fel-hasogatva leg-alább 30 öl lett volna) kétség kívül mindnyájunkat agyon sujtolt volna; hanem az ágyúzóknak az a' jó gondolat öttlött eszekbe, hogy a' lábán lévő igen bő saruiba egyegy hordótska puskaport bele hentergessenek, mellyet el-gyújtván a' lába szárai térdbe ketté szakadtak, 's így fel nem állhatván, tsak hevert, és olly nagyon ordított, hogy ordításától nem tsak minden 'seb oráink el-állották, hanem a' körül belől lévő fákon ülő madarak-is mind a' földre potyogtak. Ezután a' Kapitány az átsokkal a' kezeit szándékozott el-vagdaltatni, de a' leg-első átsot, a' ki hozzá közelített, a' két ujjai közé fogván, mint egy bolhát széllyel mor'selta. Azután az ágyút

a' mellyének szegezettük, de a' golyóbis egy kevéssé fentebb menvén, a' szájába repült; mellyet ő, jóllehet 36 fontos volt, mint valami tseresznye magot ismét vissza köpött reánk, 's azzal-is négyet a' leg-jobb katonáink közül le-ütött. Végre a' kormányos magára vállalta, hogy 20 legényekkel a' hátát fogja neki meg-támadni, és ha lehet, a' kereszttsontját le vagdaltatja. — Alig érzette meg az Óriás a' leg-első vágást, azonnal a' nagy botjával hátra tsapott, de a' tsapás a' földet érvén, ott egy nagy lyukat csinált. Azomba a' legények már tsak ugyan bevágták felényire a' kereszt tsontját; hanem észre vévén magok megett a' bot tsapkodása által lett mélly és széles vermet, vissza vonták magokat ök is, mert félő volt, hogy ha még tovább késnek, a' széles gödrön majd keresztül sem ugorhatnak. Mi felénk-is, a' kik előről a' tüzelést szüntelen folytattuk, tsapkodott az Óriás tüzessen, és a' kit talált, az úgy el-málladt, hogy tsak egy kis veres pontotskát hagyott maga után a' helyén. Azalatt tsak ugyan az ágyúinkal egymás után hamarjába mind a' két szemeit neki ki-lőttük. Most már egész dühösségbe jött, 's tsapkodott a' botjával jobbra balra meg-szűnés nélkül. Már gondoltuk, hogy nem soká viszi, 's már nyereség' kíváná-

násából örömet ki vettük volna a' zseb-óráját, mellyen kétségkívül különös munka lehetett; de csak a' szerént itélvén is, a' mint azt kívülről a' nadrágja' zsebjéből ki gömbölyödni láttuk; könnyen ítéltük, hogy mi azt úgy elnem bíránk, hanem el-kellene szednünk, 's a' kerckeit úgy kellene egyenként a' hajóhoz hentergetnünk. Felhagytunk hát e' szándékunkkal. Az alatt az Óriás a' tsapasáival olly nagy vermet vágta maga mellett, hogy annak mélysége szinte szédítő volt. Végre egy el-hibázott ütéssel a' maga fejét be vágván, nagy rohanással a' mellette lévő mély verembe bele dült. Mi ott hagytuk a' gonoszt, és dicsőséges győzedelmünk után ismét vissza tértünk sátorainkhoz.

Tovább utazás és Tengeri ütközet a' vad emberekkel.

A' hajónk már készen állott, és jó szél fujván, három óra múlva neki eresztettük a' vitorlákat; és kevés idő múlva az egyenlítő alá értünk. Itt olly nagy forróság volt, hogy a' tenger' színe egészen meg-szeplődött, sőt egynehányszor-is gyúladni kezdett a' nagy melegben, a' melly mindazonáltal
tsak

csak dél tájban szokott meg-esni. De a' mi nagyobb szerentsétlenségünk volt, egyszerre minden szelünk meg-szünt, és a' hajónk nem mehetett egy tapotat-is. Itt már valóssággal nyomorúttúl vesztünk volna el, ha egy különös történet ki nem segített volna. Ugyan-is sereg repülő halak repülvén elfelettünk, azok között mintegy 20 vagy 30, a' szárnyaik el-száradván, a' hajónkra pottyogott. Én ezeket hirtelen farkoknál fogva az árbotzfákhoz szegeztettem, szárnyaikat vízzel meg-lotsogtattam, mellyre ők repkedni kezdvén, a' hajót olly erővel ragadták el, hogy 24 óra alatt többet hátra tettem 3000 tengeri mértföldnél, és a' mérséklett ég alja alá értünk, a' hol én a' halakat, nem lévén reájok többé szükség, ismét a' vízbe hányattam. Azomban ismét, egy esmeretlen szigethez köz-lítettünk, és egy ladikot 24 fegyveres legényekkel el-küldöttünk, hogy inni való vizet keressenek. De bezzeg nem olly hirtelen lett valami szándékunkból. Ugyan is alig ment fele útjára a' ladik, midőn a' sziget' partján lévő bokrok közül hirtelen számlálhatatlan tsónakok bukkantak elő, meg-rakodva vad emberekkel, és kevés pillantás alatt több mint ezeren körül vették a' hajónkat, melyekben mindegyikben 13's 16 vad emberek ül-

ültek, kik-is olly irtóztató nyil záport löttek réánk, hogy jóllehet fényes délben volt a dolog, még is vagy hét oráig lampást kellett ki függesztenünk, mert egy mákszemnyit nem lehetett látni, úgy hogy egy agyúzó az ágyúját meg akarván tölteni, a' setétben az egész töltést egy 24 fontos golyobissal egygyütt a' Hajós Iró Deáknak torkába tömte-le. Illy nagy veszedelem és zürzavar között én is rendelést tettem, és az ágyúkkal egész erőből tüzeltettem, melly minekutánna egy oráig tartott volna, a' vadak nagy veszteséggel magokat a' sziget felé vissza vonták, Más nap reggelre kelve mi is ki szállottunk a' szigetre, hogy inni való vizet szerezzünk, de hijjába, mert egy tseppet sem találván, a' nélkül kellett tovább hajóznunk.

Egy szép sziget.

Tovább indulván tehát, én egész figyelmemet a' kormányozásra fordítottam, 's a' hajón fontos szolgálatot tettem. Völt ugyan is egy Pápaszemem, (okulár) mellyen még azt is megláthattam, mellyik Gradus alatt megy a' hajó. Ennek segedelmével vettem észre azt is jó előre, hogy mi most az úgy nevezett Smapamp szigetekhez közelge-

zelgetünk. Tsak hamar láttunk is a' hajónk körül kátsákat, lúdakat, 's mindenféle ví i szárnyas állatokat repdesni, s' a' többek közt kappanyokat is, mellyek közül egy néhányan a' hajónkra le-ösvén, láttuk, hogy az egész testek a' szárnyaikon kívül meg volt sülve. Most már nyilván való volt, hogy a' száraz föld közel van, a' mint hogy 24 Óra múlva már láttuk is a' hegyek' tsútsait. Ezen a' napon irtóztató hévséget kellett ki állanunk, s' a' forró nap a' vizet szemünk láttára úgy magához vonta, hogy azzal egygyütt rákok, halak 's még tzethalak is vonódtak fel a' levegőbe. Ebből természet szerént zápornak 's égihaborúnak kellett származni. Tsak hamar el is kezdett esni, még pedig olyan tseppekben, mint egy fél akós hordó, azután felhőszakadás lett. Már mi igen közel valánk a' parthoz, 's mivel a' levegőből sok kissebb 's nagyobb a' gyántás tűz erejétől már meg fölt rákok estek-le, tehát az egész sziget úgy tetszett, mintha veres posztóval lett volna be vonva, és igen szép 's kellemetes tekintetet szerzett. Mihelyt lehetséges volt, azonnal ki szálltunk a' szárazra, 's alig mentünk egy fertály orányi útat, midőn már kellemetesen tsörgő patakokra találtunk, mellyeknek frissítő tseppjei olly sok időtől fogva száradt nyelve-

ve-

veinknek melly kedvesek lehettek, gondolhatjuk. Fel tettük azomban magunkban, hogy ezen kellemetes szigetet jobban megvizsgáljuk, bejárjuk, 's azt Uralkodónk' nevében elfoglaljuk. A' hajórol tehát 8 napra való eleséget 's szükséges dolgokat vévén magunkhoz, a' szigeten teendő útunkat elkezdtük. Kertünk magunkhoz a' hajórol örlött kávé, tükrot, főző edényeket, 's egy fejős tehenet, hogy reggeli 's délutáni kávézásunk, mellyhez már egészen hozzá szoktunk, elne maradjon; — E' képp' elindulván, egy napi követses és homokos út után kellemetes rétségre értünk, mellyen a' nagy essőtől a' fű olly rendkívül megnőtt, hogy a' kotsi út felett két fölöl öszve érvén, olly magas bálthajtást formált, melly alatt a' leg nagyobb Elefánt a' hátán lévő hadakozó toronyal elballaghatott volna, 's a' toronyban levő katonák még ki nyujtott dárdájok hegyeivel sem érték volna el ezt a' bálthajtást. Minthogy pedig a' hévség igen nagy vólt, tehát ezen árnyékos folyosó forma út, mellyen a' nap sugári által nem hathattak, nekünk igen nagy áldás és szerentse vólt. — Estve felé egy szabad térségre értünk ki, mellyen tsak helyyel helyyel lehetett egynehány bokrokat szemlélni. A' hosszszas gyaloglás miatt annyival inkább

mivel

mivel attól a' hájón elszoktunk, jó formán el lankadva, elvégeztük, hogy azon a' helyen meg telepedjünk 's meg háljunk. Imitt amott szedett fa darabokból tehát tüzet tsinálván, kávékat elkészítettük, 's azt egy kis sonkával 's kenyérral együtt el költvén, mi-nekutánna még mind egyyikünk egy pipa dohányt is ki füstölt volna, a' földre minden parádé nélkül lekeveredtünk, 's el aludtunk.

Másnap korán még napfelkölte előtt ismét útunkhoz fogtunk. Alig mentünk egy darab földet, midön egy nagy spanyol megyfára találtunk, mellynek teteje a' rejta lévő megérett megyről tsupa veres vólt. Ez a' fa nagyon íngerlé nyalánkságunkat; és mivel már sok időtől fogva ilyen gyümölsbe részünk nem vólt, tehát mindnyájan egész erőnköl szaladtunk a' fa felé, mindenik első akarván lenni a' felmászásban, a' mint hogy egy két minuta alatt már mind a' húszan (mert ennyin valánk) rajta ültünk, mint a' verebek ágakra osrtván el magunkat, 's tetszésünk szerent tsemegézővön a' jó érett gyümölsből, a' midön hirtelen egy irtóztató nagy Vad embernek oda érkezése nem tsekély félelembé hozott bennünket. Ez a' rettenetes Vad ember egy darabig a' fa előtt meg állván, orrát az

ujjá-

ujjával fújta, 's körül kötőjéből (melly gyalogfenyő bokrokból volt) végre egy fa tobák tartót elővévén 's abból jó marékkal szipantván, elkezdett prüsszögni. A' prüsszentés miatt lett mégrázódásra az ő széles szakállából, mely egész a' köldökéig lenyúlt, leg alább 200 baglyak és denevérek repülték széllyel, mellyek abban tanyáztak 's fészkeltek és igen félelmes lármás uvíkolást indítottak. Én, velem született pallérozodtságom 's udvariságom szerént, tsak egy hajszálba múlt el, hogy a' fárol neki prozstitot nem kiáltottam, 's már számat is feltátottam, de hirtelen ismét gondolóra vévén, hogy jobb lenne tsendesesen lennünk és töle észre nem vétetnünk — tsak elnyelém a' jó kívánást.

Most már szorongató várakozásban lestük, mi fog következni, midön a' Vad ember hirtelen a' fafelé közelgetvén, azt derékba jobb kézzel megfogta, 's mint valamelly répát a' földből gyökerestől ki vonván, azzal mint kis kézi páltzátskával tovább sétált. Én mindjárt észre vettem, hogy ez a' fa neki a' szokott sétáló páltzája, mellyet tsak azért szúrt le bizonyosan a' földbe, hogy az ágai frissen és zölden meg maradjanak. Az első mozgásra, mellyet ezen botjával tsínált, kevésbe múlt, hogy mind
le

le nem pottyantunk az ágakról. De én egész erőmből megkapaszkodtam, sőt, hogy a' szerentsétlenségét egészen el-távoztassam, ki-vévén a' zsebkeszkenőmet, azzal a' mint csak lehetett, magamat az ághoz kötöttem 's ezen példámat a' többiek is követték. Mivel pedig én a' fának legfelső ágán voltam, tehát onnét olly gyönyörűséges kilátásom volt, hogy nem csak a' szigetnek nagy részét, hanem még Vasmatskán álló hajónkat is egészen ki-láthattam.

A' vad ember most egyenesen a' tenger partnak azon tájéka felé vette útját, a' hol a' mi hajónk állott, melly mi nekünk igen örvendetes dolog volt, neményívén, hogy a' hajóhoz közel vagy egy vagy más módon magunkat megszabadithatjuk. Dél előtti 8 óra tájban pillantotta meg a' Vad a' hajót, 's bámultában egynehány pillanatokig meg állott, azután pedig erős lépésekkel a' hajó felé menvén, a' parton ismét megállapodott. Csak hamar észre vettük, hogy nem nagy úszónak kell neki lenni, mert egy kevés gondolkozás után meggyafotjával kezdette a' víz' mélységét mérni, és látván, hogy egész az ágakig nem ér feneket, csak meg rázta a' fejét, és viszont befelé indult a' szárazra. —

Én ezen nem kevésbé örvendtettem, reménylven, hogy az ő fa páltzáját valahol majd ismét le-szúrja, 's ez által alkalmazosságunk lessz a' le-mászásra 's el-illantásra. Dél tájban egy tó mellé értünk, mellyből a' vadember igen nagy tekenős békákat fogdosott ki, és azokat tekenöstől 's mindenestől megette; ebből állott az ebédje.

Mi minden eledelünket reggeli el-indulásunkkor ott hagytuk, a' hol meghál-tunk, a' tehenünk is ott maradt meg köt-ve, következésképpen semmi sem vólt ve-lünk, de nem is vólt szükségünk reá, mivel a' félelem és nyughatatlanság minden et-jepetjénket el-rontotta. Azomban, hogy rö-vidítsem beszédemet, a' vadember több ide 's tova való járása után estvére ismét azon helyre ért, a' honnét el-indult reggel, és a' fát ugyan azon lyukba, a' mellyből ki húzta, bé-szúrta. Azután egy keveset dohá-nyozván, a' földre le-telepedett és egy-nehány minúta alatt el-alutt. Mi is nagy hortyogásából mély álmát észre vévén, a' fárol szépen de lopakodtunk, tehenünket 's bagásiánkat fel keresvén, hájónkhoz vissza térni igyekeztünk. De bezzeg a' fű az alatt az idő alatt olly vastagra és magasra nőtt, hogy rajta keresztül hatolni szinte lehetet-len vólt. Mit tselekedtünk hát? Láttuk,
 hogy

hogy a' tehenünk igen meg-éhezett, neki eresztettük tehát a' fűnek, melly is azt olly mohón falta, hogy 4 minutum alatt egy orányi hosszúságú, 's 12 lépésnyi szélességű utat nyitott evésével előttünk. Eképpen a' tehenünk segedelme által az irtóztató sűrű fűvön keresztül hajónkhoz elértünk, és még-abbban az órában a' vas-matskát fel szedvén, tovább indultunk.

Tengeri jeladás.

Több napi hajókázás után ismét meg-szükültünk, főképpen víz' dolgában, és majd nem tudtuk, mit tévők legyünk, midőn a' vígyázó az árbotz' tetéjeről azt jelentette, hogy hajót lát. Én hirtelen fel másztam az árbotzra, és a' hajó felé tekintvén, úgy látszott, mintha esmeretes lett volna előttem. Szerettem volna azomban jobban meg-visgálni, de a' messze látó üvegért restel-vén le-menni, az árbotz' kötelének egy irtóztató, kemény tsomóját a' számba vettem, és olly nagy erőlködéssel haraptam abba, hogy a' szemeim majd hat íznyire ki du-dorottak. E' szerént nyilvánságosan meg esmertem, hogy az a' hajó nem egyéb, mint az én hajóm, mellyet Egyiptomban hátra hagytam vala. Most hát már tsak

a' vólt a' baj, mi módon adjak neki jelet, Vólt a' hajón egy nagy seggen ülö mozsár ágyú. Én ebbe egy haubitza ágyút, abba egy közöntséges tábori ágyút, ebbe egy nagy Dragony puskát, ebbe viszont egy pisztolyt, abba viszont egy mordájt, ebbe végre egy kúlts puskát töltetem, még pedig mindegyiket kettős töltéssel. Ezeket úgy rendeltem el, hogy az első el-süttetvéna minekutánna a' szokott távólságra el-ért, a' masikat, az ismét a' benne lévöt 's. a' t. süttötte-el 's lötte ki magából, úgy, hogy a' leg utólsó kúlts puska, a' tölünk hat mértföldnyire lévő hajóba, éppen az ebédelő kapitánynak fa tányérjára lötte a' srétek, még pedig úgy hogy a' srétek ezen betüket formálták a' tányérra: meg-állj útas, mi szükségben vagyunk. E' meg-lévén nagy gyönyörűséggel vettem észre, hogy a' hajó vasmatskáját le-vetette és reánk vá-rakozott.

Nagy szerentsétlenség.

Már még tsak négy mértföldnyi tá-vólságra voltunk az említett hajótól, de én olly nyughatatlan vóltam, hogy ezt a' kurta idő közt sem várhattam-el, hogy ne-vemet a' hajósoknak még elébb tudtokra

ne adtam volna. A' két hajó között közép-
pen nyúlt fel egy nagy köszikla a' tengerből.
Én tehát kapám hirtelen a' beszéllő tsöt,
's az alját erőssen le-tömvén, a' nevemet
nagy hangon belekiáltottam, azután a' fel-
sőszáját is jól le-tsinálván, azt egy 250 fon-
tos ágyúból a' mondott kösziklához lövet-
tem, — mellyhez való tsapódás által a'
dugaszsza nekik ki esvén, az én nevem abból
mint valamelly menydörgés úgy hangzott
az utánnunk várakozó hajóhoz. Azt az örö-
möt kellett volna látni, mellyet az én
nevemnek hallása a' hajón okozott! — So-
kan a' hajós legények közül az árbotz köte-
léig ugráltak fel örömeokban; mások pedig
Hurrát kiáltván, olly kegyetlenül feltátották
a' szájokat, hogy azután alig lehetett helyé-
re nyomni. Legtöbben pedig olly kemé-
nyen tsapkodták öszve örömeokban tenyerei-
ket, hogy mind a' két karjok egészen le-
süppedt a' testekbe két felől. — Ebből a'
lett, hogy mi a' hajóhoz el jutván, majd
tsupa kéz nélkül való emberekre találtunk
benne, melly szerentsétlenségen a' mi re-
ménylett örömünk szomorúsággá változott,
's nem tudom, mit tsináltunk volna, ha az
én Mameluk szolgám elő állván, minket azzal
nem vigasztalt volna, hogy a' segedelém
lehetséges, ha a' hajón nyúl háj találtatik.

rentsére volt a' Seborvosunknál; — ezzel hát a' Mameluk mindenik szerentsétlennek a' könyökét bekente, azután a' pipaszárját (betsülettel szóllván!!!) mindeniknek a' gonoszul szelelőjébe dugván, abba olly erősen belefújt, hogy a' szegény selmáknak karjaik egész erővel tsapódtak ki testeikből. E' szerént a' hajós népség ismét rendbe hozattatván, én ezen hajóra által költöztem. Ezután egy darabig a' másik hajóval egygyütt folytattuk az útát, míg egyszer egy irtóztató forgó szélvész támadván, a' mi hajónkat úgy vágta a' másikhoz, hogy az tőlünk egy másod pertz alatt 300 mért-földnyire tsapódott, 's azt többé nem is láttuk. Ezután le-tsenedesedvén a' szél, az én hajós társam, tőle lett elválásomtól fogva volt történeteit beszélte nekem elő; *de a' mallysket a' jó szívű olvasókkal akter fogunk közleni, ha ezen most ki adott tsuda történeteket már annyiszor el olvasták, hogy szinte könyv nélkül fogják tudni.*

További történetek.

Most már arról értekeztünk a' hajós társammal, hogy továbbra mi tevők legyünk? haza felé vagyuk e' útunkat, vagy mégtovább is folytassuk kereskedésünket?

Hosz-

Hosszas tanakodás után csak az utolsót határoztuk meg, mivel még szerentsénkre sok olly dolgok voltak a' hajónkon, mellyek a' vad és távol lévő Nemzeteknél igen ke- lendők szoktak lenni.

Azomban még ezen dolgról beszélge- tünk kiáltja a' vigyázó az árbotzrol: föld! föld. — És valósággal úgy is vólt a' dolog, és mi is azonnal a' száraz felé igazítottuk a' hajót, 's hozzá nem messze a' vasmats- kákat le-eresztettük, 's egy néhányan egy ladikba oda ki eveztünk, hogy azt a' tájt meg-visgáljuk. Jgen szép legeltető mező- ségre találtunk ott, mellyen fok sereg apró lovak fűvéztek. Azután ollyan erdőségbe értünk, a' mellyhez hasonlót én életemben soha nem fogok látni, mert a' fák olly nagyok és vastagok vóltak benne, hogy eg- yetlen egyből kilehetett vólna egy három emeletes 's 400 ágyús Linea hajót készíteni, csak egy szál deszka toldalék nélkül. Ejj! gondolám magamban, de kár, hogy még az Anglusok ezt a' szigetet fel nem találták, mitsoda sok hasznát vennék ezeknek a' fák- nak a' hajó építésre. De egyszer 's mind e- szembe jutott, hogy mi módon vinnének oda a' vágáshoz alkalmas fejszéket és fűrészeket, mert azoknak akkoráknak kellene lenniük, hogy a' legnagyobb hajóba is alig férnének el.

Szerettünk volna azomban egynehányat az ott legelésző apró lovak közül befogni; de ezt jóllehet hozzánk igen közel jöttek, 's ámbár igen szelídeknek látszottak is, véghez nem vihettük; mivel ezen állatok igen ravaszok voltak. Utoljára kötélből hurkokat vagy töröket vetettünk nekik a fűben; de ha valamelyiknek egy lába belekeverődött, azt hirtelen elharapta, 's három lábon elnyargalt, sőt egyet ollyat láttam, a' melly három lábát rágta el-magának, 's csak egyen nyargalt tovább. Már nem is reményeltük, hogy közülök csak egyet is meg kaphassunk; de mit is tsinálnánk vele? ezt gondolánk magunkban, holott nehezen voltak ollyan nagyok is, mint egy közepszerű Mészáros kutya; 's azomban azt sem tudtuk, ha vallyon a' húsok megehető é? — Míg így okoskodtunk, egy közzülök történetből egy hajós legénynek a' földön lévő köpönyegjébe belekeverödzvén foglyunká lett; és szerentsére kantza vólt egy kis zopós tsikójával. Mi mind a' kettőt hirtelen a' hajóra vittük, a' kis tsikót le-vágván, meg-süsöttük 's húsát a' legfinomabb fátzán hús ízűnek találtuk. Már a' kantzát is le akartuk ölni, de látván, hogy a' tölgyei igen tele vagynak, tehát inkább csak megfejettem. Ki hinné, hogy ezen egyetlen egy kiseded

ded állatnak tejéből az egész hajós népség bőséggel kapott vaját sajtot s' a't, a' mellyel mi jól is éldegéltünk, de bezzeg rossz lett a' következése. Ugyan is egyszer tsak el kezdtünk akaratumk ellen nyeríteni, 's a' hajós legények rúgni és vágni mint a' lovak, 's ez által egymás közt nagy rendetlenséget okozni. — Egy a' legények közül a' kissebb hátulsó árbotz fát is le-rúgta. Most már nem vólt egyéb eszközhöz nyúlui, hanem a' gonosz lovat le-öltük, 's a' tengerbe vettük, melly meg esvén, a' nyugalom és rend magában ismét vissza állott a' legénység között.

Most már örömet odébb hajóztunk vólui, de egynehány napig kellett várakozni, míg a' le-rúgott árbotzfa helyre állított; 's azomban, míg ezzel bajlódott az áts, olly történet ért bennünket, melly majd egészen szerentsétlenekké tette. Midön az áts éppen az utolsó vágást tette a' munkán, meg jelent egy irtóztató nagy fitzkó, a' ki gyaníthatóhéppen egy Patagon lehetett. Kiváltképpen a' feje szer felett nagy vólt a' testéhez képpes. Hátul a' nyákán meglehetős patron táskát viselt Elefánt bőrből, mellyet mindazonáltal úgy látszott, hogy nem módiból, hanem haszonért viseltek, mert egyik oldalán egy szántóvas tüggött ki.

Két

Kétség kívül tehát egész szántó vető eszközeit abban hordozta, melly azt bizonyítja, hogy ezek az emberek nagyobb részént földmívelésből élnek. Mi azomban azt csak gyanítottuk, mert a' szigetbe egészen be nem mentünk. Az említett Patagon tehát csak közelgetett a' hajónkhoz. Mi nem tudván, hogy micsoda szándékkal jön hozzánk, féltünkben a' hajó leg titkosabb zugolyaiba el-rejteztünk. Azomban egyszerre mozgást vesszünk észre, mellynek jobban végére járván, ki tudtuk, hogy a' fitzkó a' hajónkat a' fejére fel tette, 's ment velünk a' sziget felé. Mit tsináljunk, csak meg kellett a' ki menetelét várni. Több, mint 12 Ánglus mért földnyire ment már be a' szárazra, midőn hirtelen egy nagy rétségre érvén, egy nagy sereg ilyen nemzetbeli embereket láttunk, ott a' földön tanyázní, kiktől az egész rétség pesgett. Nagy edények körül csoportonként gyülekeztek öszve, duda, hegedü, hárfa, sip' hangjánál tántzóltak 's kártyáztak. Egyiknek sem vólt közülök kalapja, csak a' mi tolvajunknak. Minekokáért mindnyájan öszve tsödültek körülötte, 's bámulva nézegették. Nékünk meg-kell vallani, nem a' leg jobban vólt dolgunk, 's kedvünk, kivált midőn a' nagy fitzkó eggyet a' földinéi közzül kézen-kapott, 's vele tántzolni

kez-

kezdett. De még e' magában semmi se lett volna, hanem vége léven a' tántznak inni kezdettek, a' műsikusok pedig Tust húztak réa, mellyre ennek az ördög ellette legénynek az jutott eszébe, hogy a' kalapját tsóválja örömében; meg fogta hát a' hajót az oránál fogva 's háromszor négyszer úgy meg-tsóválta a' feje körül, hogy abban minden öszve dült, 's tudja gutta, mi lett volna belölünk, hogy tsak erőssen a' hajó oldalához nem ragaszkodtunk volna. Végre leült a' mi legényünk, a' hajót is le-tette maga mellé a' földre. Minthogy pedig attól tartottunk, hogy úgy is nehezen szabadulunk meg, tehát az gondoltuk ki, hogy leg alább bosszúlatlanul ne haljunk meg. Rendbe szedtettem tehát 's meg töltettem az ágyúkat 's az okból a' körül heverésző Patagonokra 's a' mi tolvajunkra is erőssen tüzeltettem. De bóldog egek! mit használtunk vele? A' golyóbisok tsak olyan kis veres foltotskákat ejtettek rajtok, mint a' szúnyog tsípés. Minthogy pedig a' mi tolvajunkat egynehányszor jól homlokba találtuk, tehát, hogy magáteen úgy gondólt szúnyog tsípésektől oltalmazhassa, a' kalapját, azaz a' hajónkat ismét a' féjere tette, a' társaságtól bútsút vett 's sétálni indúlt. El indulásakor mi észre vettük,

vettük, hogy egy másiknak a' 'sebjéből a' keszkenőjét ki tsente, melly is olly nagy vólt, hogy abból egy egész hajó seregnek elegendő vitorla ki telt volna, és azt a' haj táskájába dugta. De egy két pillantás múlva a' meg lopatott utánna eredt a' mi legényünknek, és úgy vágta pofon, hogy a' hajó májd le-esett a' fejről, eme pedig úgy ütötte azt nyak szirtbe, hogy mindjárt el dült. Ezt latván a' többiek, mind utánna estek, és a' kalapját el-akarták tőle venni; de ő sebes futással a' tenger' partjához szaladt, a' vízbe be ment 's egy helyen le-ült benne, a' hol neki a' víz az álláig ért, 's ott-el aludt. Most már meg-szabadúlhattunk volna, de módját nem láttuk, miképp vegyük-le a' hajót a' fejről. Végre a' természet jött segítségünkre, ugyan is a' tenger áradás hirtelen elől állott és a' meg-nevekedett víz a' hajót a' fejről-le kapván, tőle bennünket hirtelen jól távolra vitt. Ő is hirtelen fel ébredvén és veszteségét észre vévén, kezdett utánnunk úszni, de hijjában, mert a' szél hajónkat olly sebesen hajtotta. hogy bennünket utól nem érhetett. Lehet gondolni ezen meg szabadulásunkon való örömünket.

Mesterséges vadászat.

Most már egy néhány óráig, a' mint csak lehetett, gyorsan repültünk hajónkkal; de hogy igen messze ne ragadtassunk, lassanként öszve vontunk minden vitorlákat egyen kívül; és ezt igen okossan tselekedtük, mert csak azt vettük észre más napra kelve, hogy ismét egy sziget mellé jutottunk mellyre, hogy inni való friss vizet szerezhessünk, azonnal ki is szállottunk. Most jön az a' különös tsuda történet, hogy mi egyetlen egy puska lövéssel egy irtóztató nagy medvét, és 50 nyúlakat lövénk. — Kiszálván ugyan is a' szárazra, én a' meszelátó tsömmel mindenfelé vizsgálódtam gondosan, ne hogy ismét valami minapi forma történet's szerentsétlenség érjen. Ezen táj igen terméketlennék's soványnak lenni látszott, rakva vólt mindenfelé Bojtorjány bokrokkal, 's bogáts kórókkal. Egy illy vizsgálódás' alkalmatosságával egy igen nagy medvének nyomaira találtam én; 's mivel nagy kedvem vólt a' medve vadászáshoz, azonnal rendelést tettem annak felkutatására, mellém vettem az ínasomat, és egynehány bátor legényeket's utánna indúltam. A' bokrokat öszve meg-öszve kurkásztuk, de reá nem találtunk a' medvére, — végre

nagy

nagy sokára halljuk mormogni. Felé megyünk, de egy lövésnyire be nem várt, hanem a legsűrűbb bojtorjány bokrok közt futásnak indult, mi pedig mind addig kergettük, míg szemünk elől-el nem vesztettük. Dél tájban ismét reá bukkantunk a' medvére egy nagy rétségen, hól ő meg-fáradva el-aludott. Az egész szőre ugy tele ragadt Bojtorjánnal, hogy tsupa zöld vólt. Mivel pedig láttuk, hogy a' medve rettenetes nagyságú, nem akartunk egyszerre reá ütni, hanem meg-állván, tanakodtunk, hogy mit tévők legyünk. Ez alatt ehol jön futva egy nyúl, és mivel igen nagy hőség, ott körül belől pedig semmi árnyékot adó Bokor nem vólt, a' medve pedig a' szőrére ragadt sok bojtorján miatt egész bokornak lenni tetszett; tehát a' nyúl a' mellé húzta meg-magát, úgy hogy háttal támaszkodott hozzá. — Tsak hamar ismét jött egy másik nyúl, ismét másik, mellyek mind azonképpen tselekedtek, mint az első 's rövid idő alatt a' medve egészen körül vólt véve nyúlakkal. Mindjárt gondoltam, hogy ebből nagy tréfa lesz, 's nem is tsalatkoztam meg, mert, mivel a' nyúlak a' medvéhez mind háttal támaszkodtak, természet szerént a' bojtorjánok miatt hozzá kellett ragadniok. Mi tehát, a' mint lehetett, tsendesen hozzá kö-

közelítettünk, 's én az ínasomnak mondtam, hogy löjjön egyet. A' puska pattanásra a' medve fel akart állni, de a' háta szőréhez sok ragadott nyúlak ötét vissza rántották, úgy hogy háttal azoknak hátokra esett, kik is övele azonnal-el kezdtek futni, ámbár a' medve eleget hánykolódott. Mivel pedig a' medve több mázsás volt, a' nyúlak vele sebesen nem futhattak; és így mi őket könnyen utol érvén, szép módjával egyenesen a' hajónk fele téregettük. De még egészen oda nem értek, midőn már a' medve megdőglött, mert az ínasom jól találta. Mi azután a' nyúlakat róla le-szedtük, és belőlök jó vendégséget tsapánk. E' volt a' derék szerentse egy medvét és 50 nyulát kapni. Meg töltvén hordóinkat ivó vízzel, ismét szélnek] eresztettük vitorláinkat, 's még mintegy 4 holnapig útaztunk, külömbféle kereskedéseket gyakoroltunk, mellyekből jó nyereséget is vettünk. Végre ennyi 's többi ilyen viszontagságok után az angliai partokat-el értük; a' hol ki szálván, mindenemet pénzzé tettem, mellyből olly szép summa lett, hogy a' felly ebb említett Svécziában el rejtett pénzemre többé szükségem nem lévén, azt az ott hagyott kasznáromnak ajándékoztam.

Az Iró utoljára.

Ezek valának Szájas Péter Úrnak azon történetei, mellyeket az én hallottomra-el beszélt. Kétség kívül (a' mint az ólta hallottam) még többeket is tapasztalt és tselekedett ő, de a' mellyeket, hogy én az Olvasóval közölhessek, arra meg kívántatik, hogy azokkal beszéltessem el magamnak, kik azt az ő szájából hallották; mivel engem a' Posta kotsis sürgetvén az el indulásra, ekkor minden eseteit fel nem jegyezhettem.

OSZK

L a i s t r o m.

Lap.

A' Török háborúban tapasztalt, és szemmel látott történetek.	14
A' Kémlélődés.	18
Egy főfő ütközet a' Törökökkel.	23
A' tábori Asszonyok' versengése.	25
Egy olly vadászat, mellyben egy tehenet a' fáról löttünk.	29
Tsudálkozásra méltó Hírmondó.	33
A' Török katonáknak vakmerőségek. ..	40
Külömb külömb féle Ellenkedések.	41
A' Törökök fő élésháza.	43
Második fő tsata.	47
Furtsa történet.	51
A' megszabadult rab.	54
A' szerentsétlenség.	57
A' lovam' története.	58
A' Betegség.	58
Egy vad disznóval való különös vadászat.	61
Deszsauban estek Furtsák.	68
Mesterséges Lövés.	69

Egy Huszárnak jövendőlése.	76
Elutazás	80
A' medvével való ritka történet.	90
Tengeri tapasztalások.	95
További utazás.	99
A' Nagy Mogol.	103
Elköltözés.	110
A' nagy szél.	112
Az Óriással való viadal.	113
Tovább utazás, és Tengeri ütközet a' vademberekkel	118
Egy szép sziget.	120
Tengeri jeladás.	127
Nagy szerentsétlenség.	128
További történetek.	130
Mesterséges vadászat.	137
Az Iró utoljára.	140

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

